

Lapsityövoimaa ja vaarallisia kemikaaleja

Luonnonkumituotannon ongelmat Aasiassa

Tämä selvitys on tuotettu osana Finnwatchin Ihmisarvoisen työn ohjelmaa. Ohjelmaa tukevat:

Solidaarisuus

TEAM

Teollisuusalojen ammattiliitto ry

TUETTU ULKOMINISTERIÖN
KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN

Finnwatch on kansalaisjärjestö, joka tutkii suomalaisen yritystoiminnan globaaleja vaikutuksia. Järjestön taustalla vaikuttaa yhdeksän kehitys-, ympäristö- ja ay-järjestöä: Suomen Luonnon-suojeluliitto, Solidaarisuus, Eettisen kaupan puolesta ry, Suomen Ammattiliittojen Solidaari-suuskeskus SASK, Attac, Kirkon Ulkomaanapu, Kepa, Kehys ja Maan ystävä.

www.finnwatch.org

Kirjoittajat: Sonja Vartiola ja Katariina Vihersalo
Kenttätutkimus: Sten Rehder ja Peter Bengtsen, DanWatch
Taitto: Petri Clusius
Julkaistu lokakuussa 2012

Kansikuva: 14-vuotias poika työskentelee kumiplantaasilla kuusi tuntia päivässä. Hän on lopettanut koulunkäynnin auttaakseen köyhää perhettään saamaan lisätuloja. Kuva: DanWatch

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ	4
EXECUTIVE SUMMARY	5
1. JOHDANTO	6
2. LUONNONKUMIN TUOTANTOPROSESSI	7
3. KUMIN SUURIMMAT TUOTTAJAMAAT	10
4. LUONNONKUMIN TUOTANTOON LIITTYY AASIASSA MONIA ONGELMIA	12
4.1 Palkat eivät riitä elämiseen	12
4.2 Työperäiset sairaudet ja työturvallisuus.....	13
4.3 Siirtotyöläisten huono asema.....	13
4.4 Lapsityövoiman hyväksikäyttö	14
4.5 Maa- ja metsätalouden loukkaukset	14
4.6 Pakkotyövoima	15
4.7 Ympäristöongelmat	16
5. LUONNONKUMITUOTTEET SUOMESSA – ESIMERKKI: SAIRAALAKÄSINEET	17
5.1 Sairaalakäsineiden toimittajat Suomessa	17
5.2 Sairaalakäsineiden käyttö Suomen sairaanhoitopiireissä.....	17
5.3 Sairaalakäsineiden valmistajat	20
6. LUONNONKUMITUOTTEET SUOMESSA – ESIMERKKI: AUTONRENKAAT	21
7. KENTTÄTUTKIMUS: SIIRTOLAISTYÖNTEKIJÄT HEIKOSSA ASEMASSA MALESIAN KUMITEOLLISUUDESSA	23
7.1. Metodologia.....	23
7.2 Keskeiset löydökset.....	23
7.2.1 Kuminkerääjien heikot työsuhteet ja alhainen palkka.....	23
7.2.2 Siirtotyöläisten heikko asema	24
8. KENTTÄTUTKIMUS: KEHNOJA PALKKOJA, LAPSITYÖVOIMAA JA MYRKYLLISIÄ KEMIKAALEJA INDONESIAAN KUMIPUUVILJELMILLÄ	27
8.1 Metodologia.....	27
8.2 Keskeiset löydökset.....	28
8.2.1 Pientuottajat välikäsien armoilla.....	28
8.2.2 Kuminkerääjät köyhiä ja heikossa asemassa	29
8.2.3 Lapsityövoiman hyväksikäyttö on yhä yleistä.....	31
8.2.4 Vaarallisia kemikaaleja käytetään ilman suojarusteita	32
8.2.5 Kumin jäljitettävyyden heikkous	33
9. ALOITTEITA LUONNONKUMITUOTANNON VASTUULLISUUDEN LISÄÄMISEKSI	34
9.1 Yritysten omat vastuualoitteet.....	34
9.2 Forest Stewardship Council FSC	34
9.3 Luonnonkumia korvaavat uudet materiaalit	35
9.4 Reilun kaupan sertifiointi luonnonkumille?	35
10. SUOSITUKSET YRITYKSILLE, JULKISILLE HANKKIJOILLE JA PÄÄTTÄJILLE	36
LÄHDELUETTELO	38

Tiivistelmä

Finnwatchin ja Danwatchin yhteistyössä toteuttama selvitys tarkastelee luonnonkumituotantoa Aasiassa. Selvitys koostuu kirjallisuuskartoituksesta, sairaanhoitopiireille ja yrityksille suunnatusta kyselytutkimuksesta sekä kvalitatiivisista kenttätutkimuksista Indonesiassa ja Malesiassa.

Selvityksessä nostetaan esimerkiksi kaksi Suomen markkinoilla olevaa luonnonkumia sisältävää tuoteryhmää: sairaalakäsineet ja ajoneuvojen renkaat. Esimerkinomaisesti tarkempaan tarkasteluun nostetaan Mölnlycke Health Caren malesialaisen alihankkijan Kuala Lumpur Kepong Berhardin plantaasi Malesiassa, Bridgestonen plantaasi Indonesiassa sekä Goodyearin Malesian tehtaan siirtotyöntekijät. Yleiskuvan saamiseksi kumituotannosta tutkijat vierailivat myös muiden kumi-kauppaan osallistuvien yritysten plantaaseilla ja tuotantolaitoksissa.

Selvityksen taustatutkimuksesta nousi esiin vakavia, jo raportoituja ongelmia luonnonkumituotteiden tuotantoketjussa. Näitä olivat muun muassa kuminkerääjien elämiseen riittämättömät palkat, puutteet työturvallisuudessa, siirtotyöläisten huono asema, lapsityövoiman hyväksikäyttö, maa-alueiden loukkaukset sekä biodiversiteetin häviäminen.

Selvityksen kenttätutkimusosioissa vahvistettiin, että Indonesian kumituotannossa vakavat ongelmat liittyvät erittäin alhaisiin palkkoihin, vaarallisten kemikaalien käyttöön sekä lapsityövoiman hyväksikäyttöön. Malesiassa keskeisimpiä ongelmia olivat siirtotyöläisten heikko asema sekä kuminkerääjien heikot työsuhteet ja alaiset palkat.

Vain harvat yritykset kertoivat avoimesti alihankintaketjustaan. Voidaankin pitää todennäköisenä, että kaikkien yritysten alihankintaketjusta löytyy tässä tutkimuksessa esiin nostettuja ongelmia. Myös luonnonkumin jäljitettävyyden tilatasolle on erittäin hankalaa erilaisten välikäsien, prosessointilaitosten ja raaka-ainepörssien takia.

Kumituotannon vastuullisuutta käsitteleviä aloitteita on vielä vain vähän ja monien yritysten vastuuhjeistot ovat puutteellisia tai niitä ei valvota uskottavasti. Yritysten vastuupyrkimyksiä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi FSC-sertifioinnin kautta tai kehittämällä luonnonkumille sosiaaliin kysymyksiin erikoistuneet Reilun kaupan kriteerit. Pientuottajien arkea voitaisiin parantaa esimerkiksi vähentämällä riippuvuutta välikäsistä osuuskuntatoiminnan kautta.

Indonesian tulisi suojella ihmisoikeuksia parantamalla järjestäytymisoikeuksien toteutumista sekä kieltämällä terveydelle ja ympäristölle haitallisten kemikaalien kuten paraquatin käyttö. Myös Malesian tulisi luopua paraquatin käytöstä sekä varmistaa siirtotyöntekijöiden asianmukainen kohtelu ratifioimalla YK:n siirtolaisia ja heidän perheitään suojeleva sopimus.

Vaikka kumintuotantoon Aasiassa liittyy monia vakavia ongelmia, selvitystä varten sairaanhoitopiireille suunnattu kysely osoitti, ettei yksikään sairaanhoitopiiri asettanut sairaalakäsineostoilleen eettisiä vaatimuksia. Julkisten hankkijoiden tulisi asettaa vastuullisuusvaatimuksia kaikissa riskimaista tehtävissä hankinnoissa. Tähän apuna voidaan käyttää työ- ja elinkeinoministeriön syksyllä 2012 julkaisemaa julkisille hankkijoille suunnattua CSR-kompassia.

Executive summary

The report, made in collaboration between Finnwatch and Danwatch, examines rubber production in Asia. It comprises a literary review, a survey research targeting hospital districts and rubber companies as well as a qualitative field investigation in Indonesia and Malaysia.

Medical gloves and tyres used in vehicles were chosen as exemplifying product groups from the Finnish markets. Furthermore, three issues in particular were taken into closer examination: Mölnlycke Health Care's Malaysian subcontractor Kuala Lumpur Kepong Berhad, Bridgestone's rubber plantation in Indonesia and the immigrant workers in Goodyear's Malaysian factory. In order to gain an overview of rubber production, visits were also made to other plantations and factories involved in the rubber trade.

The research found serious problems in the rubber production chain. These include, for example, rubber tappers' insufficient wages for living, inadequate safety standards, poor position of immigrant workers, violations of land tenure rights, and the loss of biodiversity.

The field investigation confirmed that the most serious problems in the Indonesian rubber production are extremely low wages, use of toxic chemicals and exploitation of child labour. In Malaysia the key problems are the poor position of immigrant workers, insecure employment and low wages.

Only few of the companies included in this study communicate openly about their supply chains. Therefore it is likely that the problems discussed in this report exist in the supply

chain of each company. In addition, tracing rubber to the plantations is very difficult due to the various intermediaries, processing factories and raw material markets.

There are only few initiatives for responsible rubber production. In addition, the code of conduct of many companies is insufficient or not adequately supervised. Efforts for improved corporate responsibility could be enhanced with a FSC certificate or developing Fair Trade criteria that take into account social dimensions of rubber production. Smallholders, on the other hand, would benefit from cooperatives for reduced dependence on intermediaries.

Indonesia should respect human rights by guaranteeing workers the right to freely organize and by prohibiting the use of chemicals that are harmful for health and the environment such as paraquat. Also Malaysia should abandon the use of paraquat and ensure the rights of migrant workers by ratifying the UN convention on the protection of the rights of all migrant workers and members of their families.

Even though rubber production in Asia entails many serious problems, the questionnaire sent to Finnish hospital districts demonstrated that none of the hospital districts have ethical requirements for the medical gloves purchases. The public sector should set demands for responsible production for all the procurements from risk countries. The Ministry of employment and the economy has created a website for responsible public procurements in autumn 2012 that can be used as reference.

1. Johdanto

Goodyear toimitti ensimmäisenä renkaan kuuhun. Yrityksen verkkosivuilla kerrotaan, että edistynyt ajattelu vie ihmiskunnan pitkälle.

Ihmiskunta ei ollut päässyt kovin pitkälle kun tutkijaryhmämme vieraili Goodyearin tehdastyöläisten luona Malesiassa. Siirtotyöntekijät paiskivat 12 tunnin työvuoroja seitsemänä päivänä viikossa ja asuivat avaruussukkulaa pienemmissä koperoissa.

Mölnlycke Health Caren laadukkaat sairaaläkäsineet suojaavat niin lääkäriä kuin potilasta vakavilta infektioilta. Huipputeknologialla valmistettuja käsineitä käytetään suuressa osassa suomalaisista sairaanhoitopiireistä.

Samaan aikaan yritykselle raakakumia tuottavan malesialaisen alihankkijan kumiplantaseilla työskennellyt työntekijä kertoo meille oksentaneensa aloittaessaan myrkytykset kasvintorjunta-aineilla. Jatsettuaan myrkytyksiä jo melkein vuoden ajan hän on kuitenkin jo tottunut hajuun ja saa kemikaaleista enää vain ihottumaa. Ikävää on, että palkka on puolet pienempi kuin mitä työvoimavälitysyhtiö lupasi ja että työnantaja on ottanut passin pois.

Nokian Renkaille hyvä yrityskansalaisuus on kuulemma kunnia-asia. Yhteiskuntavastuullisena yrityksenä se kertoo huolehtivansa siitä, ettei se vahingoita luontoa ja ihmistä, vaan

tavoittelee näiden hyvinvoinnin edistämistä. Nokian Renkaat ei kuitenkaan tiedä miltä tiloilta sen ostama kumi tulee eikä se valvo, että yrityksen eettisiä periaatteita noudatetaan alkutuotannossa.

Tämä Finnwatchin ja Danwatchin yhteistyössä tuottama raportti osoittaa monia perustavanlaatuisia ongelmia luonnonkumituotannossa Aasiassa. Lapsityövoiman hyväksikäyttö ja vaarallisten, kehittyneissä maissa kiellettyjen kemikaalien kuten paraquatin käyttö Indonesiassa on yleistä. Malesiassa siirtotyöläisiä houkutellaan katteetomilla lupauksilla tekemään töitä kumitehtaille ja plantaaseille elämiseen riittämättömällä palkalla. Kumin jäljitettävyyks on usein olematonta.

Yritykset ovat vastuussa ihmisoikeuksien toteutumisesta koko tuotantoketjussaan. Toivottavasti tämä raportti lisää keskustelua kumintuotannon haasteista ja myös julkisten hankintojen vastuullisuudesta ja toivottavasti keskustelut johtavat myös konkreettisiin tekoihin. Yrityksillä on omien sanojensa mukaan käytössään huipputeknologiaa, edistynyttä ajattelua, testauksia ja kokemuksia. Näiden avulla voidaan paitsi luoda huippulaa-dukkaita tuotteita, myös pysäyttää kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten hyväksikäyttö – jos niin halutaan.

2. Luonnonkumin tuotantoprosessi

Kumipuun (*Hevea brasiliensis*) maitiaisnestestä saatava luonnonkumi vastaa yli 40 prosenttia maailman kumiraaka-aineen kokonaistuotannosta. Vuonna 2012 sitä tuotetaan noin 10 miljoonaa tonnia.¹ Yli 90 prosenttia kaikesta markkinoilla olevasta luonnonkumista tuotetaan Aasiassa.

Kumipuuta viljellään pientiloilla ja plantaaseilla käyttäen pääasiassa kolmea erilaista viljelymenetelmää: viidakkoviljelyä, sekaviljelyä ja monokulttuuriviljelyä. Viidakkoviljelyssä kumipuuta istutetaan suoraan metsään, kun taas sekaviljelyssä kumipuun kanssa kasvatetaan esimerkiksi hedelmiä ja vihanneksiä. Monokulttuuriviljelyssä viljellään vain kumipuuta.

Kumin kerääminen voidaan aloittaa kun kumipuun on saavuttanut 5–7 vuoden iän. Raakakumin kerääminen on käsityötä, jossa kumipuihin leikatuista lovista valutetaan maitiaisnestettä keräysastioihin. Kumipuun neste juoksee parhaiten viileässä, joten työ tehdään

yöllä ja aikaisin aamulla ennen auringon nousua. Lateksin kerääjät viiltävät kumipuuhun spiraalin muotoisia uria asettaen keruukupin viillon päähän.

Puista saatu juokseva lateksi käsitellään ja varastoidaan eri tavoilla käyttötarkoituksesta ja käytössä olevasta tekniikasta riippuen. Luonnonkumi voidaan prosessoida nestemäiseksi lateksikonsentraatiksi, josta valmistetaan muotin avulla kastamalla erilaisia tuotteita kuten kumikäsineitä. Lateksi voidaan myös koakuloida käyttämällä erilaisia kemikaaleja kuten muurahaishappoa tai antamalla kumin koakuloitua luonnollisesti. Koakuloitunutta kumia voidaan edelleen prässätä levyihin sekä savustaa, jolloin kumin kosteuspitoisuus vähenee.

Kumipuun voi elää satavuotiaaksi mutta taloudellisesti kannattavassa kumituotannossa siitä kerätään kumia vain noin 25 vuoden ajan². Tämän jälkeen puu kaadetaan puuteollisuuden käyttöön.

1 Malaysian Rubber Board Digest, 2/2012; IHS, Natural rubber report, abstract, <http://www.ihs.com/products/chemical/planning/ceh/natural-rubber.aspx> (viitattu 4.9.2012)

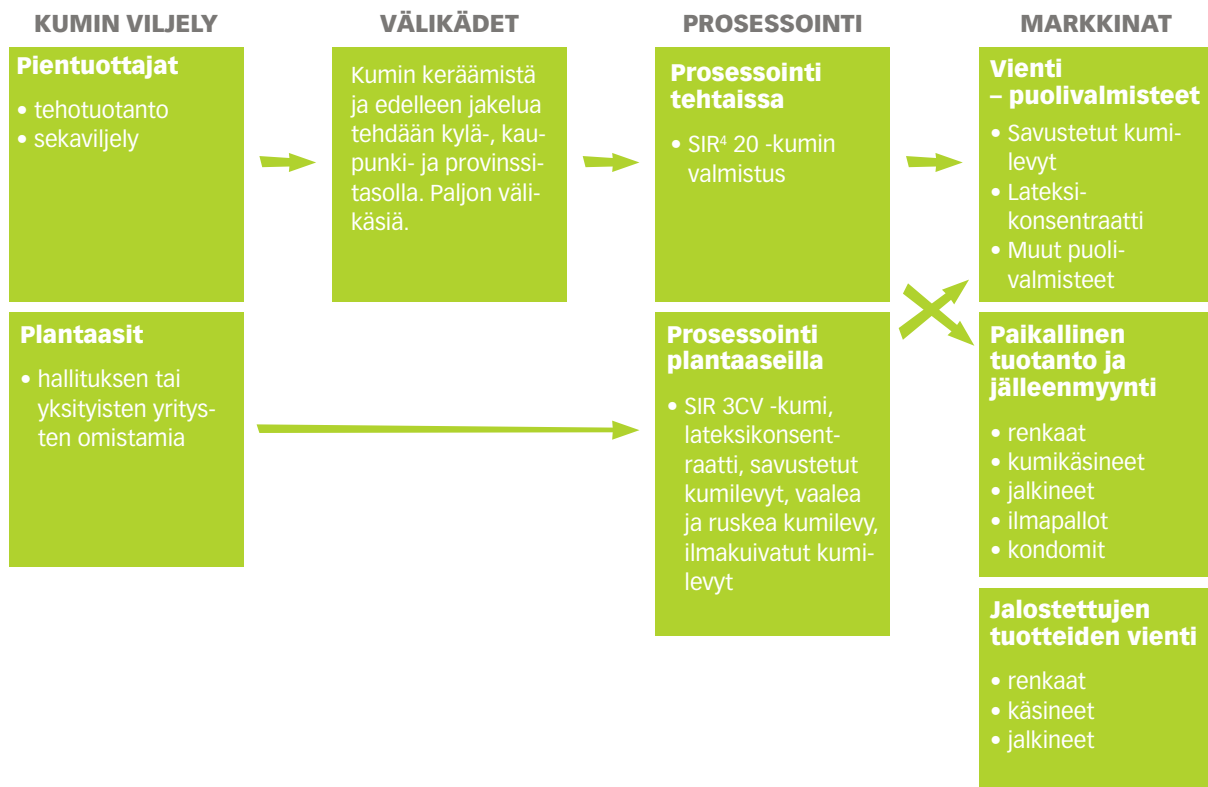
2 FAO, Protection against South American leaf blight of rubber in Asia and the Pacific region, 07/2011

KUVA: STEN REHDER/DANWATCH

Keräyskuppiin luonnollisesti koakuloituneen kumin varastointia Malesiassa.

Kaavio 1: Esimerkki luonnonkumin tuotantoprosessista Indonesiassa³

Luonnonkumi on teollisuudelle monipuolinen raaka-aine, jonka tärkeimpiä ominaisuuksia ovat sen elastisuus, värinänkestävyys- sekä kitkansierto-ominaisuudet.⁵ Vaalean ruskean ja hieman läpikuultavan luonnonkumin ominaisuuksia säädellään vulkanoitumisasteella sekä lisäaineilla. Kumin ominaisuuksien muokkaamiseen kemikaaleilla on teollisuuden käytössä kymmeniä tuhansia erilaisia reseptejä.⁶

Kaikesta tuotetusta luonnonkumista ajoneuvojen ja koneiden renkaisiin käytetään jopa 60–70 prosenttia. Muita luonnonkumista valmistettavia tuotteita ovat muun muassa erilaiset käsineet, kondomit, katetrit, tutit ja tuttipullot, ilmapallot sekä erilaisten kaapelien kuoret.

Kumin maailmanmarkkinahinta heittelehtii rajusti

Kiina on maailman suurin luonnonkumin käyttäjä ja sen on arvioitu vuonna 2013 kuluttavan lähes 3,7 miljoonaa tonnia luonnonkumia. Kiinan jälkeen toisena suurena kumiteollisuuden ostajana on Intia, jonka arvioitiin kuluttavan vuonna 2011 lähes miljoona tonnia kumia.⁷ Kiinan ja Intian jälkeen suurimmat luonnonkumin markkinat ovat Yhdysvalloissa ja Japanissa⁸.

Kasvavan kansainvälisen kysynnän myötä luonnonkumin tuotantomäärän ennustetaan nousevan 13 miljoonaan tonniin vuoteen 2020 mennessä. Kysynnän seurauksena myös luonnonkumin markkinahinta on noussut viime vuosina merkittävästi. Kumin hinta

3 USAID, A Value Chain Assessment of the rubber Industry in Indonesia, 2007, saatavilla osoitteessa: pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADL492.pdf

4 Kumin laadun ja ominaisuuksien mittaamisessa on käytössä omat maakohtaiset standardit. SIR-lyhenne tulee sanoista Standard Indonesian Rubber.

5 Kumiteollisuus ry, <http://www.kumiteollisuus.fi/fin/kumitietoutta/> (viitattu 24.3.2012)

6 USAID, A Value Chain Assessment of the rubber Industry in Indonesia, 2007, saatavilla osoitteessa: pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADL492.pdf; Dick, J. 2003 Basic Rubber Testing, ASTM International

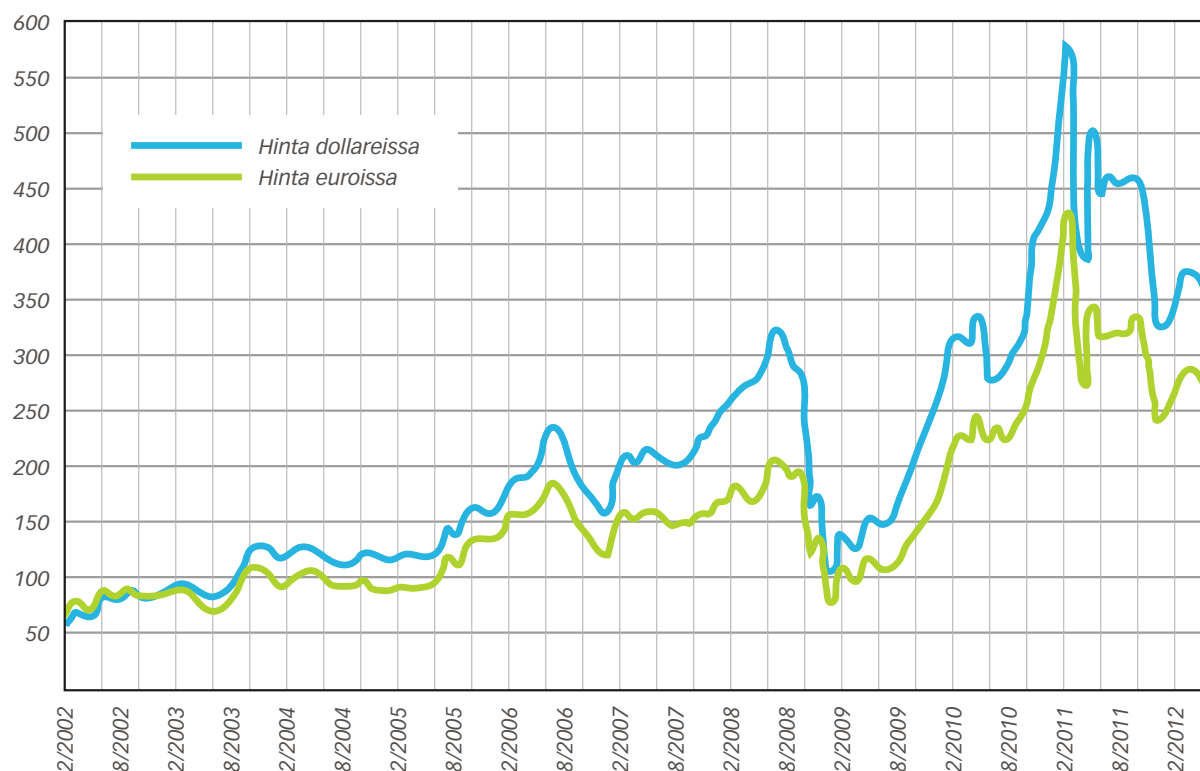
7 Bloomberg, <http://www.bloomberg.com/news/2012-07-31/rubber-demand-in-china-to-contract-5-as-truck-sales-tumble-2-.html> (viitattu 24.8.2012); Bloomberg, <http://www.bloomberg.com/news/2011-01-25/natural-rubber-output-from-key-growers-may-rise-4-8-update2-.html> (viitattu 24.8.2012)

8 MREPC, <http://www.mrepc.com/industry/industry.php#q3> (viitattu 24.8.2012)

Kaavio 2: Kumin maailmanmarkkinahinta 2002–2012

Lähde: Singaporen raaka-ainepörssi, SICOM

saavutti huippulukemansa vuonna 2011 kohoten lähes 4,5 euroon kilolta. Kesän 2012 aikana kumin hinta lähes puolittui.

Kumin maailmanmarkkinahintaan ovat vaikuttaneet myös ilmastomuutokseen liitetyt, tuottajamaiden viime vuosien epäsuotuisat sääolosuhteet. Aasian vuoden 2009 tuotannosta arvioitiin menetetyin kuusi prosenttia kuivuuden ja tulvien takia.⁹ Thaimaassa myrskyt tuhosivat syksyllä 2010 merkittävän osan maan kumisadosta. Indonesiassa kumin keräämistä haittasivat samana vuonna epätavallisen runsaat sateet¹⁰. Ilmastomuutoksen myötä kumintuottajamaiden on arvioitu menettävän 8–15 prosenttia vuotuisesta tuotannostaan¹¹.

Kumin ennätyskallisen korkea markkinahinta ja kasvava kysyntä ovat johtaneet investoijien

kiinnostuksen heräämiseen ja uusien kumi-
puuplantausten raivaamiseen. Kun kumi-
plantausten pinta-ala vuonna 1985 oli vain 6,1
miljoonaa hehtaaria, oli se lähes kaksinker-
taistunut 11,5 miljoonaan hehtaariin vuoteen
2010 mennessä¹². Arvioiden mukaan kumin
viljelyala jatkaa kasvuaan 3,7 prosenttia vuo-
sivauhtia saavuttaen 13,8 miljoonaa hehtaaria
vuonna 2018¹³.

Kumin heikentynyt saatavuus ja korkea hinta
ovat myös saaneet teollisuuden etsimään
uusia korvaavia materiaaleja luonnonkumille.
Esimerkiksi sairaalakäsineiden tuotannossa
korvaavat materiaalit kuten nitrili ovat osit-
tain syrjäyttämässä luonnonkumisia tuotteita.
Synteettisen, öljystä valmistetun kumin yleis-
tyminen on kuitenkin hidastunut nousussa
olevan öljyn maailmanmarkkinahinnan takia¹⁴.

9 EU-PEARLS, <http://www.eu-pearls.eu/UK/Midterm+Meeting/> (viitattu 24.8.2012)

10 Bloomberg, <http://www.bloomberg.com/news/2010-09-09/rubber-production-in-indonesia-to-miss-2010-target-on-rainfall-group-says.html> (viitattu 24.8.2012)

11 Rubber Asia, http://rubberasia.com/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=320:future-of-rubber-high-prices-tough-challenges&catid=4:web-exclusive (viitattu 24.8.2012)

12 Rubber Asia, http://rubberasia.com/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=555&catid=5 (viitattu 24.8.2012)

13 Overbeek W, Kröger M, Gerber J-F. 2012, An overview of industrial tree plantation conflicts in the global South. Conflicts, trends, and resistance struggles. EJOLT Report No. 3, s. 72

14 Simien, A. ja Penot, E. 2011 Current Evolution of Smallholder Rubber-Based Farming Systems in Southern Thailand. Journal of Sustainable Forestry 30, s. 247–260

3. Kumin suurimmat tuottajamaat

Thaimaa, Malesia ja Indonesia ovat maailman suurimmat luonnonkumin tuottajamaat, joista myös suurin osa Suomen markkinoilla olevista kumituotteista on peräisin. Suomen markkinoiden kannalta merkittävimpiä kumin-tuottajamaita Malesiaa ja Indonesiata tarkastellaan lisäksi erillisissä kenttätutkimuksissa kappaleissa 7 ja 8.

Thaimaa

Thaimaa on siirtymässä riisinviljelyyn perustuvasta maataloudesta korkeamman tuottavuuden rahakasvien tuotantoon, erityisesti luonnonkumiin¹⁵. Vuonna 2010 luonnonkumi nousi Thaimaan tärkeimmäksi vientituotteeksi ohittaen riisin, ja sitä vietiin kaikkiaan 2,7 miljoonaa tonnia. Thaimaa on maailman suurin luonnonkumin tuottaja ja viejä, ja sen kumituotteet vastaavat 43 prosenttia koko kumin maailmanmarkkinasta¹⁶.

Thaimaan tärkeimmät vientimarkkinat ovat Kiinassa, Malesiassa, Japanissa, USAssa ja Etelä-Koreassa¹⁷. Kumintuotanto oli alunperin keskittynyt vain Etelä-Thaimaahan, mutta kumin kysynnän kasvaessa tuotantoa on laajennettu voimakkaasti myös Itä- ja Pohjois-Thaimaahan¹⁸. Thaimaan maatalousministeriön alaisuudessa toimivan maataloustoimintayksikön arvion mukaan Thaimaan kumintuotanto nousee 3,7 miljoonaan tonniin vuoteen 2020 mennessä¹⁹.

Thaimaassa kumipuuta viljeltiin vuoden 2010 lopulla noin 2,8 miljoonan hehtaarin alueella. Kumipuuviljelmistä 95 prosenttia on pienviljelijöiden omistuksessa.²⁰

Thaimaasta Suomeen tuodun luonnonkumin määrä vuonna 2011 oli 24 090 kiloa. Lisäksi Thaimaasta tuotiin Suomeen muun muassa luonnonkumista valmistettuja sairaalakäsitelmiä 1,6 miljoonalla eurolla.²¹

Indonesia

Indonesia on Thaimaan jälkeen maailman toiseksi suurin luonnonkumin tuottajamaa. Indonesian kumipuuviljelmien käytössä on 3,5 miljoonaa hehtaaria maata, josta pientuottajien omistuksessa on 86 prosenttia. Loput kumipuuviljelmät ovat valtio-omisteisten ja yksityisten yritysten omistuksessa. Indonesian tärkeimmät kumipuun viljelyalueet ovat Pohjois- ja Etelä-Sumatralla sekä Riaun ja Javan saarilla. Kumiplantaaseja on pääasiassa Javalla kun taas Sumatran ja Kalimantanin saarilla kumia viljellään enimmäkseen pientiloilla.²²

Vuonna 2010 erilaiset kumituotteet vastasivat 4,7 prosenttia Indonesian ulkomaanviennistä²³. Indonesian kumintuotanto kärsii heikosta tuottavuudesta ja vähäisestä kumituotteiden jalostusasteesta. Pientuottajien osaaminen sekä mahdollisuudet hyödyntää tuottavuutta nostavaa tekniikkaa ovat heikot. Vuonna 2009 Indonesian kumiviljelmät tuot-

15 Simien, A. ja Penot, E. 2011 Current Evolution of Smallholder Rubber-Based Farming Systems in Southern Thailand. *Journal of Sustainable Forestry* 30, s. 247–260

16 ILO-IPEC Project to Support National Action to Combat Child Labour and Its Worst Forms in Thailand, Terms of Reference, saatavilla osoitteesta: www.ipsr.mahidol.ac.th

17 Business Report Thailand, <http://www.businessreportthailand.com/thai-rubber-industry-success-12632> (viitattu 4.6.2012)

18 ILO-IPEC Project to Support National Action to Combat Child Labour and Its Worst Forms in Thailand, Terms of Reference, saatavilla sivulta: www.ipsr.mahidol.ac.th

19 Business Report Thailand, <http://www.businessreportthailand.com/thai-rubber-industry-success-12632> (viitattu 24.8.2012)

20 Agence Francaise de Développement, Thailand: The World's Leading Exporter of Natural Rubber Owing to its Smallholders, working paper, tammikuu 2011; Rubber Asia, http://rubberasia.com/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=554&catid=5 (viitattu 24.8.2012)

21 Uljas.net, Tullin ulkomaankauppatilasto, tammi-joulukuu 2011

22 Rubber Association of Indonesia GAPKINDO, Area of Rubber Plantation in Indonesia 2010; Global Business Guide Indonesia, http://www.gbgingonesia.com/en/agriculture/article/2011/overview_of_the_rubber_sector.php (viitattu 24.8.2012); USAID, A Value Chain Assessment of the Rubber Industry in Indonesia, 2007, saatavilla osoitteesta: pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADL492.pdf

23 U.S. Department of State, Background note: Indonesia, <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2748.htm> (viitattu 25.6.2012)

tivat alle 900 kiloa kumia hehtaaria kohden vuodessa kun vastaava luku Thaimaassa oli 1 847 kiloa ja Malesiassa 1 038 kiloa. Indonesian hehtaarikohtainen tuottavuus on alhaisin kaikista kumintuottajamaista.²⁴

Indonesian kumikauppaa käydään pääasiassa Singaporen kautta²⁵. Indonesia vie kumia erityisesti Yhdysvaltoihin, Kiinaan ja Japaniin. Eurooppaan indonesialaista kumia tuodaan vuosittain noin puoli miljoonaa tonnia.²⁶

Indonesiasta Suomeen tuodun raakakumin määrä vuonna 2011 oli 6,4 miljoonaa kiloa.²⁷

Malesia

Malesian kumiteollisuuden viennin arvo vuonna 2010 oli yli kolme miljardia euroa ja kumituotteet vastaavat kahta prosenttia Malesian kaikesta viennistä²⁸. Malesian kumiteollisuudessa toimii yli 500 yritystä, jotka tuottavat erilaisia tuotteita teollisuudelle²⁹.

Malesiasta viedään kumituotteita yli 180 maahan. USA, Saksa ja Japani kattavat 40 prosenttia koko Malesian kumiteollisuuden viennistä, Brasilian, Britannian ja Kiinan ollessa myös tärkeitä vientimaita.³⁰

Malesian luonnonkumiteollisuuden merkittävien sektori on lateksituotteita valmistavat yritykset, joiden päätuotteina ovat lääketieteelliseen käyttöön sekä koti- ja teollisuuskäyttöön tarkoitetut kumikäsineet. Vuonna 2010

näiden tuotteiden kauppa vastasi 80 prosenttia maan kumituotteiden viennin arvosta.³¹

Malesia on maailman suurin luonnonkumista valmistettujen lääketieteelliseen käyttöön tarkoitettujen käsineiden valmistajamaa³². Puolet kaikista luonnonkumikäsineistä valmistetaan Malesiassa. Muita merkittäviä Malesian kumiteollisuuden tuotteita ovat muun muassa sairaaloissa virtsanpoistoon käytettävät Foley-katetrit sekä erilaiset ehkäisyvälineet³³.

Kuten Thaimassa ja Indonesiassa, myös Malesiassa merkittävä osuus kumipuuviljelmistä on pientuottajien omistuksessa. Vuonna 2010 Malesian yli miljoonasta hehtaarista kumipuuviljelmiä oli pientuottajien hallinnassa kaikkiaan 94 prosenttia. Noin 400 000 pientuottajaperhettä saa elantonsa kumin tuotannosta.³⁴

Malesiasta Suomeen tuodun raakakumin määrä vuonna 2011 oli noin 11 miljoonaa kiloa. Lisäksi Malesiasta tuotiin Suomeen muun muassa sairaalakäsineitä yli 4,6 miljoonalla eurolla.³⁵

24 Jakarta Post, <http://www.thejakartapost.com/news/2010/10/04/quo-vadis-indonesian-rubber-industry.html> (viitattu 24.8.2012)

25 USAID, A Value Chain Assesment of the Rubber Industry in Indonesia, 2007, saatavilla osoitteesta: pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADL492.pdf

26 Rubber Association of Indonesia GAPKINDO, Indonesia Rubber Export by Country of Destination 2011

27 Uljas.net, Tullin ulkomaankauppatilasto, tammi-joulukuu 2011

28 Mida, <http://www.mida.gov.my/env3/index.php?page=rubber-based-industries> (viitattu 24.8.2012)

29 The Star, Rubber Making A Serious Comeback In The Region, <http://biz.thestar.com.my/news/story.asp?file=/2012/3/20/business/10946618&sec=business> (viitattu 24.8.2012)

30 MREPC, <http://www.mrepc.com/industry/industry.php#q3> (viitattu 24.8.2012)

31 Mida, <http://www.mida.gov.my/env3/index.php?page=rubber-based-industries> (viitattu 24.8.2012)

32 Ibid.

33 MREPC, <http://www.mrepc.com/industry/industry.php#q3> (viitattu 24.8.2012)

34 Rubber Asia, http://rubberasia.com/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=558&catid=4 (viitattu 4.6.2012)

35 Uljas.net, Tullin ulkomaankauppatilasto, tammi-joulukuu 2011

4. Luonnonkumin tuotantoon liittyvät Aasiassa monia ongelmia

Alunperin Brasiliasta kotoisin olevaa kumi-puuta viljellään nykyään pääasiassa Aasiassa, jossa tuotetaan yli 90 prosenttia kaikesta markkinoilla olevasta luonnonkumista. Suurimmat kumintuottajat ovat Thaimaa, Malesia ja Indonesia. Kumituottajien kansainväliseen organisaation kuuluvat 11 Aasian maata (Kambodža, Kiina, Intia, Indonesia, Malesia, Papua Uusi Guinea, Filippiinit, Singapore, Sri Lanka, Thaimaa ja Vietnam) tuottivat vuonna 2010 92 prosenttia koko maailman luonnonkumista.³⁶

Työvoimaintensiiviseen raakakumintuotantoon liittyvät Aasiassa monia ongelmia. Kumin-kerääjien ja pientuottajien palkat ovat usein elämiseen riittämättömiä, työntekijöiden järjestäytymisaste on alhainen ja työturvallisuus heikkoa. Laajenevat kumiplantaasit aiheuttavat ongelmia myös ympäristölle ja alkuperäisväestön maa-omistuksien toteutumiselle.

4.1 Palkat eivät riitä elämiseen

Raakakumin kerääminen on työvoimaintensiivistä ja kumiplantaasien merkittävimmät kustannukset ovat työntekijäkuluja. Malesiassa työntekijäkustannusten on arvioitu muodostavan 60 prosenttia kaikista kumintuotannon kustannuksista³⁷. Työntekijäkuluista pyritään usein säästämään sitomalla työntekijöiden palkka kerätyn kumin määrään sekä palkkaamalla heikommassa neuvotteluasemissa olevia siirtotyöläisiä.

Kansainvälisen työjärjestön ILO:n mukaan Indonesian metsäplantaaseilla työskentelevistä yli 80 prosenttia elää alle kahdella dollarilla päivässä. Järjestön 2010 keväällä julkaisemassa Indonesian metsäsektoria käsittelevässä tutkimuksessa kuminkerääjien palkat olivat alan pienimmät. Haastateltujen

kerääjien kuukausitulot jäivät selvästi alle Indonesian laillisen minimipalkan.³⁸

Myös kumia viljelevien pientuottajien toimeentulo on vaikeaa. Vaikka kumin maailmanmarkkinahinta on viime vuosina ollut ennätyksellisen korkea se ei välttämättä aina hyödytä alkutuottajia. Yhdysvaltojen kehitysyhteistyöviraston USAIDin Indonesiassa vuonna 2007 tehdyn selvityksen mukaan alkutuottaja saa usein vain 30–50 prosenttia raakakumin FOB-hinnasta^{39, 40}.

Malesian tärkeimmillä kumin pienviljelyalueilla Sabahissa ja Sarawakissa asuu yli 50 prosenttia Malesian köyhistä⁴¹. Malesian hallituksen arvion mukaan pientuottaja tienaa keskimäärin 28 000 ringgitiä vuodessa mikä vastaa noin 7000 euroa. Kuten Indonesiassa, myös Malesiassa ongelmana on pientuottajien riippuvaisuus kumia ostavista välikäsistä. Malesian hallitus on käynnistänyt hankkeita, joiden avulla tuottajilla on mahdollisuus saada tietoonsa kumin maailmanmarkkinahinta esimerkiksi kännykän SMS-viestin välityksellä.⁴²

Vuonna 2000 Malesiassa tehdystä tutkimuksessa kuminkerääjän arvioitiin joutuvan keräämään 30–40 kiloa kumia päivässä voidakseen ansaita 25–30 Malesian ringgitiä (vastaa noin 6,5–7,8 euroa). Vuosien 2000–2009 välillä Malesian plantaasityöntekijöiden palkka on laskenut noin 34 %.⁴³

Kenttätutkimuksessamme kävi ilmi, että plantaasityöntekijöiden palkat niin Indonesiassa kuin Malesiassa vaihtelevat suuresti

36 The Association of Natural Rubber Producing Countries, <http://www.anrpc.org/> (viitattu 4.6.2012)

37 Rubber Asia, Datuk Dr Salmiah Ahmadin haastattelu, Malaysia will be global centre of excellence for rubber, http://rubberasia.com/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=558&catid=4&Itemid=7 (viitattu 24.8.2012)

38 ILO, Labour Conditions in Forestry in Indonesia, 2010, saatavilla osoitteessa: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-jakarta/documents/publication/wcms_126142.pdf

39 USAID, Value Chain Assessment of the Rubber Industry in Indonesia, 2007, saatavilla osoitteesta: pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADL492.pdf

40 FOB-hinta (Free On Board) on hinta, jossa myyjä vastaa kaikista kuljetus- ja lastauskuluista.

41 Maailmanpankki, Malesia, Economic Outlook, 2011

42 Malaysian Rubber Board, Strategies for the Malaysian Rubber Industry 2010-2020.

43 Ratnasignam, J., Ioras, F. ja Wenming, L. 2011 Sustainability of the Rubberwood Sector in Malaysia

Indonesian ja Malesian kumiplantaaseilla ja pientiloilla käytetään yleisesti erittäin myrkyllistä paraquatia, joka on kielletty EU:n alueella.

KUVA: DANWATCH

työntekijän työsuhteesta riippuen. Parasta palkkaa saavat suurilla plantaaseilla työskentelevät vakituiset paikalliset työntekijät, kun taas siirtotyöläisillä ja pientuottajien kuminkeraäjillä on vaikeuksia tulla toimeen palkallaan (ks. kappaleet 7 ja 8).

4.2 Työperäiset sairaudet ja työturvallisuus

Kuminkeraäjät altistuvat monille työperäisille sairauksille. Thaimaassa vuonna 2011 tehdyssä tutkimuksessa yli puolet tutkituista työntekijöistä kärsi alaselän kivuista, ja merkittäväällä osalla esiintyi kipuja jaloissa, käsi- varsissa, kaulassa ja ranteissa. Lisäksi useat työntekijät kärsivät raskaiden taakkojen nostamisesta sekä työväsyyksestä.⁴⁴ Myös käärmeenpuremat ovat tavallinen työturvallisuusriski Aasian kuminkeraäjille⁴⁵.

Paraquat on yleisesti käytetty kasvintorjunta-aine Aasian kumipuuviljelmillä. Paraquat on ei-selektiivinen herbisidi, joka on hyvin haitallista ihmisille ja eläimille. Aine on kielletty useissa kehittyneissä maissa ja vuonna 2007 EY-tuomioistuin esti sen lisäämisen EU-alueella sallittujen kemikaalien listaan⁴⁶. Paraquatia käytetäänkin pääasiassa kehitysmaissa, joissa kuuma ja kostea ilma,

suojaruokien riittämättömyys, myrkytysten jatkuva suorittaminen ja työntekijöiden kouluttamattomuus sekä työterveyshuollon puute tekevät sen käytöstä erityisen vaarallista.⁴⁷

Malesiassa paraquat on halvan hintansa ja tehokkuutensa vuoksi yleisin käytössä oleva torjunta-aine. Paraquat liitettiin kiellettyjen kemikaalien listaan Malesiassa vuonna 2005, mutta teollisuuden vaatimuksesta kiello kumottiin jo vuonna 2006. Kiellon kumoamisen jälkeen raportoidut paraquat-myrkytykset ovat kolminkertaistuneet. Vuonna 2005 myrkytyksiä raportointiin 36 kappaletta, kun määrä oli vuonna 2009 noussut jo 101:een.⁴⁸

Akuuttien myrkytysten lisäksi pitkäaikaisen altistumisen paraquatille on todettu lisäävän riskiä sairastua Parkinsonin tautiin⁴⁹.

4.3 Siirtotyöläisten huono asema

Malesian plantaasit ovat suurelta osin riippuvaisia Indonesiasta saapuvista siirtotyöläisistä. Ihmisoikeusjärjestö Amnesty International on arvostellut Malesiaa siirtolaisten epäinhimillisestä kohtelusta. Vuosina 2005–2010 Malesiassa toimeenpantiin lähes 30 000 kepitysrankaistusta maahanmuuttosäännöksiä rikkoneille siirtolaisille. Rangaistuksen

44 Meksawi, S., Tangtrakulwanich, B., ja Chongsuvivatwong, V. 2012 Musculoskeletal problems and ergonomic risk assessment in rubber tappers: A community-based study in southern Thailand. *International Journal of Industrial Ergonomics* 42/1, s. 129–135

45 WHO, Guidelines – The Clinical Management of Snake Bites in the South East Asian Region, 2005

46 Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, lehdistötiedote No° 45/07, 11 heinäkuuta 2007, Judgment of the Court of First Instance in Case T-229/04

47 Pesticide Action Network, Paraquat, 2011

48 Sazaroni, M.R., Rahmat, A., Sa'ed, Z., Haslina, H., Adilah, M.A. ja Asdariah, M. 2012. Review on Paraquat Poisoning in Malaysia After Lifting of Ban. *Journal of Medical Toxicology* 8/2, s. 209

49 Tanner, C.M., Kamel, F., Ross, G.W., Hoppin, J.A., Goldman, S.M., Korell, M., et al. 2011. Rotenone, Paraquat, and Parkinson's Disease. *Environmental Health Perspectives* 119/6, s. 866–872. Saatavilla osoitteessa: <http://dx.doi.org/10.1289/ehp.1002839>

saaneista siirtolaisista 60 prosenttia oli Indonesian kansalaisia.⁵⁰

Malesian indonesialaisista siirtolaisista suurin osa, 26 prosenttia, työskentelee plantaaseilla. Siirtolaisille maksetaan yleisesti elämiseen riittämättömiä palkkoja, työnantajat pidättävät usein heidän passinsa ja heillä teetetään laittomia ylitoita. Siirtotyöläiset joutuvat usein myös työvoimaa välittävien välikäsien huijaamiksi.⁵¹ Tätä tutkimusta varten Malesiassa toteutetussa kenttätutkimuksessa havaittiin puutteita siirtotyövoiman oikeuksien toteutamisessa (ks. kappale 7.2.2). Indonesialaisten työntekijöiden lisäksi tutkijat tapasivat siirtolaisia myös Bangladeshista, Myanmarista ja Intiasta.

Malesian hallituksen yleisenä tavoitteena on vähentää maahan tulevien työperäisten siirtolaisten määrää, mutta plantaasiteollisuudessa siirtotyöläisten määrää aiotaan nostaa 16 prosentista (vuonna 2008) 20 prosenttiin vuoteen 2015 mennessä⁵². Malesia ei ole ratifioinut YK:n siirtotyöläisten ja heidän perheidensä suojelemista koskevaa sopimusta⁵³.

4.4 Lapsityövoiman hyväksikäyttö

Lapsityövoimaa on raportoitu käytettävän Aasian kumintuotannossa Myanmarissa, Kambodžassa, Indonesiassa ja Filippiineillä⁵⁴. Kumikaupan kannalta merkittävimmät ongelmat ovat Indonesiassa, jonka maataloussektorilla Kansainvälinen työjärjestö ILO arvioi työskentelevän noin 1,5 miljoonaa lapsityöläistä. Yleisintä lasten työskentely on Pohjois-

Sumatralla sekä Itä- ja Keski-Jaavalla. Merkittävimmät maataloussektorit, joissa lapsia työskentelee ovat tupakan, palmuöljyn ja kumin viljely.

Indonesiassa luonnonkumin keräämiseen osallistuvat lapset työskentelevät niin perheiden kuin yksityisten yritysten omistamilla kumipuuplantaaseilla. Osa työstä tapahtuu lasten vapaa-ajalla eikä estä koulun käyntiä. Lapset, joiden vanhemmilla ei ole varaa koulumaksuihin siirtyvät kuitenkin usein täysipäiväiseen työhön plantaaseilla.⁵⁵

Lapset tekevät plantaaseilla samoja töitä kuin aikuiset, ja heidän työpäivänsä saattaa kestää jopa yhdeksän tuntia. Lasten työskentelyssä kumipuuplantaaseilla on monia vaaroja, ja esimerkiksi käärmeiden puremat ja viiltohaavat ovat yleisiä. Kumipuuplantaasit sijaitsevat usein kaukana asutuksesta, mikä vaikeuttaa ensiavun saamista. Pitkät työmatkat syrjäisille plantaaseille lisäävät myös lasten riskiä joutua seksuaalisen häirinnän kohteeksi.⁵⁶

Vuonna 2008 Indonesian Lampungin alueella toteutetussa tutkimuksessa haastateltiin yli 700 kumiplantaaseilla työskentelevää lasta, joista yli puolet oli alle 15-vuotiaita. Heistä 72 prosenttia oli jättänyt peruskoulun kesken. Yli puolet haastatelluista lapsista työskenteli yksityisille yrityksille. Viidesosa lapsista työskenteli plantaaseilla seitsemänä päivänä viikossa.⁵⁷

Lapsityövoiman hyväksikäyttöä tavattiin myös tätä tutkimusta varten Indonesiassa tehdyssä kenttätutkimuksessa (ks. kappale 8).

4.5 Maaomikeuksien loukkaukset

Vaikka suurin osa Aasian kumipuuviljelmistä on pientiloja, Kiinassa, Vietnamissa, Malesiassa, Laosissa, Indonesiassa ja Kambodžassa on raivattu suuria metsäalueita kumiplantaasien perustamiseksi. Metsien raivaaminen on usein loukannut paikallisväestön maankäyttöoikeuksia ja vaikeuttanut metsistä elantonsa saavien ihmisten toimeentuloa.

50 Amnesty International, Annual Report 2012, Malaysia

51 Center for Southeast Asian Studies seminaari, "Indonesian migrant workers: with particular reference in the oil palm plantation industries in Sabah, Malaysia", Dr. Riwanto Tirtosudarmo, saatavilla osoitteessa: <http://biomassociety.org/en/2012/05/indonesian-migrant-workers-with-particular-reference-in-the-oil-palm-plantation-industries-in-sabah-malaysia%E3%80%80dr-riwanto-tirtosudarmo/>

52 Ibid.

53 Tilanne 24.9.2012, United Nations Treaty Collection, http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-13&chapter=4&lang=en (viitattu 24.9.2012)

54 U.S. Department of Labor's List of Goods Produced by Child Labor or Forced Labor, saatavilla osoitteessa: <http://www.dol.gov/ilab/programs/ocft/2012TVPRA.pdf>

55 ILO Jakarta, http://www.ilo.org/jakarta/areasofwork/WCMS_126206/lang-en/index.htm (viitattu 24.8.2012)

56 Ibid.

57 Ibid.

Kumiplantaasiin raivaamiseen liittyen Kansainvälinen ihmisoikeusjärjestöjen liitto FIDH raportoi vuonna 2011 maa- ja metsätalouden loukkauksista Itä-Kambodžassa Mondul Kirin alueella⁵⁸. Myös maiden haltuunotto ja raivaaminen kumiplantaaseiksi alkuperäisväestön asuttamilla alueilla Mondul Kirin viereisissä Stung Trengin ja Rattanakirin provinseissa on herättänyt arvostelua, sillä alkuperäiskansoille ei ole annettu oikeutta rekisteröidä maata omistukseensa vuonna 2001 säädetyistä maalaista huolimatta.⁵⁹

Elokuussa 2012 Kambodžan hallitus peruutti pitkään jatkuneiden protestien jälkeen yli 40 000 hehtaarin metsäalueen pakkolunastuksen Kuy-kansan asuinalueella Prey Langissa. Pakkolunastettu luonnontilainen metsä oli tarkoitettu raivata kumiplantaasiin tieltä.⁶⁰ Paikallisväestön elinkeinon menetyksiin johdaneista kumiplantaasiin laajennuksista on raportoitu myös Laosissa ja Malesiassa⁶¹.

Suuret kansainväliset plantaasiyritykset ovat tehneet merkittäviä avauksia kumintuotannon lisäämiseksi Aasiassa. Vuonna 2011 kiinalaisessa omistuksessa olevat yritykset Mazhongdu International ja Hainan Baisha Industrial yhdessä malesialaisen Hateg Corpin kanssa tekivät päätöksen 40 000 hehtaarin kokoisen kumipuuviljelmän istuttamisesta Indonesian Kalimantanin seuraavan viiden vuoden aikana. Hankkeen kokonaisarvokseen nousee noin 3,5 miljardiin ringgitiin (noin 880 miljoonaa euroa).⁶² Myös autonrenkaita valmistavan indonesialaisen Multistradan

mukaan yritys on vuokrannut Kalimantanilta 120 000 hehtaarin alan kumipuuviljelmille⁶³.

Malesiassa uusia viljelmiä on suunniteltu myös kiinalainen Guangdong Guangken Rubber, jonka aikomuksena on istuttaa 10 000 hehtaaria kumipuuta Sarawakin alueelle⁶⁴. Voidaan perustellusti odottaa, että nämä uudet investoinnit tulevat aiheuttamaan ongelmia myös maa- ja metsätalouden toteutumiseen liittyen. Pelkästään Sarawakissa asuu 800 000 alkuperäiskansojen edustajaa, jotka kuuluvat 28 erilaiseen etniseen vähemmistöön.

4.6 Pakkotyövoima

Pakkotyöllä tarkoitetaan työtä, jota tehdään pakotettuna ja rangaistuksen uhan alla ja johon työn tekijä ei ole suostunut vapaaehtoisesti. Aasian kumintuotannossa pakkotyön käyttöä on raportoitu laajasti Myanmarissa⁶⁵.

Ihmisoikeusjärjestö Karen Human Rights Group raportoi ihmisoikeusloukkauksien uhreiksi joutuneiden myanmarilaisten kertomuksia. Järjestön tekemien haastattelujen perusteella Myanmarissa pakkotyön teettäjänä toimivat usein valtion virkamiehet. Työhön pakotettujen kyläläisten on pitänyt tuoda kumiplantaaseille mukanaan omat työkalut, eikä heille ole tarjottu ruokaa tai palkkaa.⁶⁶

Euroopan unionilla oli vuoteen 2012 asti erilaisia sanktioita Myanmaria vastaan, joista suurin osa on nyt päätetty poistaa Myanmarin poliittisten uudistusten vuoksi⁶⁷. Myanmarin kauppasaarto koski puutavaran, metallien, mineraalien, jalokivien ja puolijalokivien tuontikieltoa sekä näiden alojen investointikieltoa. Kumituotantoon sanktiot vaikuttivat

58 Rubber Asia, http://rubberasia.com/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=555&catid=5 (viitattu 24.8.2012); FIDH, Cambodia Land Cleared For Rubber – Rights Bulldozed, 2011

59 Social Watch, <http://www.socialwatch.org/node/839> (viitattu 4.6.2012)

60 Cultural Survival, Good News Cambodia: Four Concessions in Prey Lang Cancelled, <http://www.culturalsurvival.org/news/good-news-cambodia-four-concessions-prey-lang-cancelled> (viitattu 24.8.2012)

61 Overbeek W, Kröger M, Gerber J-F. 2012, An overview of industrial tree plantation conflicts in the global South. Conflicts, trends, and resistance struggles. EJOLT Report No. 3, s. 22

62 The Star, Rubber Making A Serious Comeback In The Region, <http://biz.thestar.com.my/news/story.asp?file=/2012/3/20/business/10946618&sec=business> (viitattu 24.8.2012)

63 Multistrada, johtaja Pieter Tanuri, haastattelu 13.9.2012, Jakarta

64 The Star, Rubber Making A Serious Comeback In The Region, <http://biz.thestar.com.my/news/story.asp?file=/2012/3/20/business/10946618&sec=business> (viitattu 24.8.2012)

65 Raj, A. 2008 Under the Iron Thumb: Forced Labor in Myanmar, Topical Research Digest: Human Rights And Contemporary Slavery, s. 156-170

66 Karen Human Rights Group, esim. <http://www.khrg.org/khrg2012/khrg12b53.html> (viitattu 21.9.2012)

67 Euroopan unionin neuvoston päätelmät 23.4.2012, <http://www.consilium.europa.eu/homepage/showfocus?lang=fi&focusID=84820> (viitattu 24.8.2012)

valtion omistamien yritysten kuten Myanmar Rubber Wood Co. Ltd:n ja Myanmar Tyre and Rubber Industriesin investointikiellon muodossa.⁶⁸ On siis mahdollista, että myanmari-laista kumia on tuotettu maasta kauppasaar-ron aikana myös ulkomaiseen vientiin. Suoraa kumituontia esimerkiksi Suomeen ei kuitenkaan ole tullitilastojen mukaan ollut vuosina 2002–2012⁶⁹.

4.7 Ympäristöongelmat

Kumipuuta viljellään käyttäen pääasiassa kolmea erilaista viljelymenetelmää: viidakkoviljelyä, sekaviljelyä ja monokulttuuriviljelyä. Viidakkoviljelyssä kumipuuta istutetaan suoraan metsään, kun taas sekaviljelyssä kumipuun kanssa kasvatetaan esimerkiksi hedelmiä ja vihanneksia. Monokulttuuriviljelyssä viljellään vain kumipuuta. Biodiversiteetin ylläpitämisen kannalta haitallisin monokulttuuriviljely on yleistymässä voimakkaasti korkeamman tuottavuutensa takia.⁷⁰

Erialaisten kumipuukloonien monokulttuuriviljelyyn perustuva kumin tehoviljely vaikuttaa negatiivisesti eliölaajien määrään. Indonesiassa tehdyssä biodiversiteettitutkimuksessa havaittiin plantaasien lajimäärä kaikissa tutkituissa lajiryhmissä alhaisemmaksi viidakkoviljelyssä esiintyvien lajien määrään verrattuna.⁷¹ Biodiversiteetin vähenemisen lisäksi viidakkoviljelystä luopumisen on pelätty pirstovan useiden uhanalaisten eläinlajien elinalueita ja vaikeuttavan niin kutsuttujen ekologisten käytävien muodostumista⁷².

Kiinassa kumipuuplantaasien voimakas lisääntyminen on tapahtunut sademetsien kustannuksella. Biodiversiteetin kannalta merkittävässä Lounais-Kiinassa sijaitsevassa Yunnan provinssissa kumiplantaasien pinta-ala on jo yli 40 prosenttia koko provinssin pinta-alasta, yli 334 000 hehtaaria.⁷³

Kumiteollisuus käyttää myös merkittäviä määriä vettä ja erilaisia kemikaaleja tuot- taen runsaasti jätevettä. Malesiassa puut- teellinen jäteveden puhdistus on johtanut alueellisesti vesistöjen pilaantumiseen ja terveysthaittoihin.⁷⁴

68 Official Journal of the European Union COUNCIL DECISION 2010/232/CFSP of 26 April 2010 renewing restrictive measures against Burma/ Myanmar, saatavilla osoitteessa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:105:0022:0108:EN:PDF>

69 Tullin ulkomaankauppatilastot, <http://uljas.tulli.fi/>

70 Esim. The World Agroforestry Centre, Rich Rewards for Rubber?, 2011; Feintrenie, L., S. Schwarze, and P. Levang. 2010, Are local people conservationists? Analysis of transition dynamics from agroforests to monoculture plantations in Indonesia., *Ecology and Society* 15 (4): 37, saatavilla osoitteesta: <http://www.ecologyandsociety.org/vol15/iss4/art37/>

71 Beukema H, Danielsen F, Grégoire V, Hardiwinoto S, van Andel J, Plant and bird diversity in rubber agroforests in the lowlands of Sumatra, Indonesia, *Agroforest Syst* (2007) 70, s. 217–242

72 World Agroforestry Center, Eco-Certified Jungle Rubber: A Safety Net for Disappearing Species?, 2005

73 Reuters, Rubber trees for tire industry shrink China rainforests, <http://www.reuters.com/article/2008/04/07/us-china-rubber-forest-idUSSHA7974020080407> (viitattu 5.10.2012)

74 Mohammadi, M., Che Man, H., Hassan, M. A. ja Lai Yee, P. 2010 *African Journal of Biotechnology* 9/38, s. 6233-6243

5. Luonnonkumituotteet Suomessa

ESIMERKKI: sairaalakäsineet

Sairaalakäsineiden kansainväliset markkinat kasvavat nopeasti ja arvioiden mukaan myynnin arvo nousee lähes neljään miljardiin dollariin vuoteen 2015 mennessä⁷⁵. Käsineiden käyttöä eri puolilla maailmaa ovat lisänneet erityisesti SARS- ja lintuinfluenssapandemiat. Maailmanlaajuisesti käytetyimmät käsineet ovat puuterittomat luonnonkumista valmistetut latex-käsineet sekä vinyyli- ja nitrilikäsineet.⁷⁶

Vuonna 2011 Suomeen tuotiin Malesiasta kumihanskoja yli 4,6 miljoonalla eurolla. Vastaava tuonti Thaimaasta oli arvoltaan yli 1,6 miljoonaa euroa.⁷⁷ Tullitilastossa maiden kohdalla näkyvät vain tuotteet, jotka on tuotu Suomeen suoraan kyseessä olevasta maasta. Tästä johtuen esimerkiksi Euroopan kautta tuodut malesialaiset tuotteet eivät näy tässä tilastossa, joten tuonti on tilastoja suurempaa⁷⁸.

Sairaalakäsineiden lisäksi terveydenhuollossa käytetään yleisesti muun muassa luonnonkumista valmistettuja laastareita, pipettejä, letkuja ja fysioterapiavälineitä. Sairaalakäsineitä vastaavia luonnonkumista valmistettuja kertakäyttöhansikkaita käytetään runsaasti myös esimerkiksi elintarviketeollisuudessa. Vaikka näitä tuotteita ei ole erikseen tarkasteltu tässä selvityksessä voidaan perustellusti olettaa myös niiden, usein Aasiassa

tapahtuvaan tuotantoon liittyvän vastaavia ongelmia kuin sairaalakäsineiden tuotantoon.

Finnwatch selvitti Suomessa käytettävien sairaalakäsineiden alkuperää ja niille asetettavia eettisiä vaatimuksia käsineiden jälleenyymyjille, käsineitä valmistaville yrityksille sekä sairaanhoitopiireille suunnatulla kyselytutkimuksella.

5.1 Sairaalakäsineiden toimittajat Suomessa

Suomen markkinoilla merkittävimmät sairaalakäsineitä markkinoivat yritykset ovat Mölnlycke Health Care, One Med Suomi, Berner, Mediq ja Walki Medical Oy.

Finnwatch tiedusteli näiltä yrityksiltä niiden jälleenyymien luonnonkumia sisältävien käsineiden osuutta liikevaihdon arvosta, käsineissä käytetyn luonnonkumin alkuperää, käsineiden valmistusmaata sekä yrityksen käsineille asettamia eettisiä vaatimuksia. Kyselyn tulokset on esitetty taulukossa 1.

5.2 Sairaalakäsineiden käyttö Suomen sairaanhoitopiireissä

Finnwatch selvitti luonnonkumia sisältävien käsineiden käyttöä suomalaisissa sairaanhoitopiireissä. Sairaanhoitopiirejä on 20, joista suurimman, Helsingin ja Uudenmaan, alueelle kuului vuoden 2011 lopussa runsas 1 545 000 asukasta ja pienimmän, Itä-Savon, alueelle reilut 45 000 asukasta⁷⁹. Finnwatch lähetti sairaalakäsineiden käyttöä koskevan kyselyn kaikille sairaanhoitopiirien hankinnoista vastaaville. Heidän yhteystietonsa kerättiin sairaanhoitopiirien verkkosivuilta tai puhelinvaihteen kautta. Kyselyn tulokset on esitetty taulukossa 2.

75 PRWeb, Global Disposable Medical Gloves Market to Reach US\$3.4 Billion by 2015, http://www.prweb.com/releases/examination_gloves/surgical_gloves/prweb8061573.htm (viitattu 21.9.2012)

76 MarketStrat, <http://www.marketstrat.com/marketlatest/marketlatestcat/new-report-released-disposable-medical-gloves-market-worldwide.html> (viitattu 21.9.2012)

77 Uljas.net, Tullin ulkomaankauppatilasto, tammi-joulukuu 2011, CN 40151100 – Käsineet, vulkanoitua kumia, kirurgiseen käyttöön (paitsi sormitupet); Indonesiasta ei tuotu Suomeen lainkaan valmiita hanskoja vuonna 2011. Indonesialaista kumia saatetaan kuitenkin käyttää Malesiassa ja Thaimaassa valmistettaviin hanskoihin.

78 Useat Finnwatchin kyselyyn vastanneet sairaalakäsineitä Suomessa markkinoivat yritykset kertoivat tuovansa Aasiassa valmistettuja hanskoja Euroopan kautta.

79 Kuntaliitto, <http://www.kunnat.net/fi/kunnat/sairaanhoitopiirit/sivut/default.aspx> (viitattu 24.9.2012)

Taulukko 1: Sairaalakäsineiden toimittajat Suomessa

Yritys	Luonnonkumia sisältävien käsineiden osuus liikevaihdosta	Luonnonkumia sisältävien käsineiden määrä valikoimassa	Myyntissä olevien luonnonkumikäsineiden tuotemerkit	Käsineissä käytetyn luonnonkumin alkuperämaa	Käsineiden valmistusmaa	Maa, jonka kautta käsineet tuodaan Suomeen	Eettiset vaatimukset käsineitoimittajille
Berner Oy ⁸⁰	Alle 1 % koko liikevaihdosta	8 nimikettä	Ansell	Malesia	Malesia	Malesia	Bernerillä on työn alla eettiset ohjeet, jotka on tarkoitettu julkaista syksyllä 2012.
Walki Medical Oy ⁸¹	5,5 % liikevaihdosta	21 nimikettä	AVALON latex tutkimuskäsine, SENSIFLEX leikkauskäsine, MAXITEX NEURO leikkauskäsine	Ei tiedossa.	Thaimaa ja Malesia	Thaimaa ja Malesia	Ei eettisiä vaatimuksia.
Mediq Suomi Oy	Mediq ei anna tietoja myynnin osuudesta, mutta kertoo sen olevan pientä.	45 nimikettä	Klinion ja Medola	Liikesalaisuus	Malesia	ei vastannut	Mediqn alihankkijat sitoutuvat eettiseen ohjeistoon, joissa vaaditaan mm. ihmisoikeuksien ja ILO:n keskeisten sopimusten kunnioittamista.
One Med Oy	3 % liikevaihdosta	45 nimikettä	Sempercare-tutkimuskäsineet, Sempermed-leikkauskäsineet ja evercare®-tutkimuskäsineet	Thaimaa ja Malesia	Itävalta ja Malesia	Sempermed ja Sempercare -käsineet tuodaan suoraan valmistusmaasta. OneMed tilaa evercare®-luonnonkumikäsineet suoraan malesialaiselta toimittajalta mutta käsineet toimitetaan OneMed ryhmän Ruotsin logistiikkakeskuksen kautta, logistisista syistä johtuen.	Onemedin alihankkijat sitoutuvat eettiseen ohjeistoon, jossa vaaditaan mm. ihmisoikeuksien ja ILO:n keskeisten sopimusten kunnioittamista.
Mölnlycke Health Care ⁸²	Liikesalaisuus	6 nimikettä	Biogel Surgeons Biogel M Biogel Super-Sensitive Biogel Eclipse Biogel Eclipse Indicator Biogel Diagnostic	Malesia	Malesia	Käsineet tuodaan Malesiasta Hollannin tai Belgian kautta Suomeen.	Mölnlyckellä on konsernin työntekijöitä koskeva eettinen ohjeisto, jonka noudattamista edellytetään myös alihankkijoilta. Ohjeistossa vaaditaan mm. ihmisoikeuksien ja ILO:n keskeisten sopimusten kunnioittamista.
Oy Vestek Ab ⁸³	Yritys ei enää myy luonnonkumia sisältäviä käsineitä	-	-	-	-	-	-

80 Berner Oy, sähköposti Päivi Käyhkö, 26.6.2012

81 Walki Medical Oy, sähköposti Tuula Virtanen 25.6.2012

82 Mölnlycke Health Care, Kaija Ojala, sähköposti 2.10.2012

83 Oy Vestek Ab, Hannele Tuomola, sähköposti 24.8.2012

Taulukko 2: Luonnonkumikäsineiden käyttö sairaanhoitopiireissä

Sairaanhoitopiiri	Luonnonkumikäsineiden ostot vuosittain	Yritys/yritykset, jotka toimittavat käsineet	Käytössä olevat käsinetuotemerkit	Luonnonkumikäsineiden valmistusmaa	Käsineissä olevan luonnonkumin alkuperämaa	Asettaako käsineostoille eettisiä vaatimuksia?
Satakunnan sairaanhoitopiiri ⁸⁴	500 000 €	Walki Medical, OneMed, Berner	Adventa sensiflex plus, Sempercaredition, Semperit green, Gammex pf	Thaimaa ja Malesia	Ei tiedossa	Ei eettisiä vaatimuksia
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ⁸⁵	1,6 miljoonaa euroa (alv 0%)	Berner, Mölnlycke Health Care, OneMed, Walki Medical, Mediq, Vestek	Berner / Gammex-leikkauskäsineet, Mölnlycke Health Care Biogel-leikkauskäsineet, OneMed / Sempermed-leikkauskäsineet, Mediq / Medolatutkimuskäsineet ja Profeel-leikkauskäsineet	Vietnam, Indonesia, Kiina ja Malesia	Ainakin Indonesia, Intia, Malesia, Thaimaa	Eettisiä vaatimuksia (mm. viittauksia ILO:n sopimuksiin) tullaan asettamaan seuraavaan tarjouspyyntöön.
Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri ⁸⁷	381 000 € ⁸⁷	OneMed, Berner, Mediq ja Mölnlycke Health Care	Semperit, Gammex (Ansell), Biogel, ProFeel	Itävalta ja Malesia	Malesia. Ei kuitenkaan tarkasti tiedossa.	Ei eettisiä vaatimuksia
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri Vaasan sairaanhoitopiiri, Päijät-Hämeen sairaanhoitopiiri ⁸⁸	770 000 €	Berner, Walki Medical, Mölnlycke Health Care sekä Mediq Suomi	Biogel, Gammex, Profeel sekä Glads	Malesia	Ei tiedossa	Ei eettisiä vaatimuksia
Länsi-Pohja ⁸⁹	85 000 €	Onemed, Mediq Suomi, Mölnlycke Health Care, Berner	Sempercaredition, Sempermed Supreme, Biogel, Gammex PF Micro-Thin, Everquard	Malesia, Thaimaa, Itävalta	Malesia, Thaimaa	Ei eettisiä vaatimuksia
Lappi ⁹⁰	-	OneMed, Berner, Mediq ja Mölnlycke Health Care	Semperit, Gammex (Ansell), Biogel, ProFeel	Itävalta ja Malesia	Malesia. Ei kuitenkaan tarkasti tiedossa.	Ei eettisiä vaatimuksia
Kainuun maakunta ⁹¹	4 000–5 000 €	Mediq	-	Ei tietoa	-	-
Etelä-Pohjanmaa ⁹²	65 000 €	Onemed, Walki Medical, Mölnlycke Health Care	Walki Medical, Mölnlycke Health Care	Aasia	Ei tiedossa	Ei eettisiä vaatimuksia
Etelä-Karjala ⁹³	290 000 €	Mediq Suomi, Mölnlycke Health Care, Berner, Onemed, Walki Medical, Vestek, Fenno Medical	Semper Care Edition, Profeel Platinum, Dermagrip Biogel/Eclipse/Indicator Gammex Pf	Ei tiedossa	Ei tiedossa	Ei eettisiä vaatimuksia

84 Satakunnan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, sähköposti Taina Koivulahti, 11.6.2012

85 HUS, sähköposti Susanna Ahlroth, 26.6.2012

86 Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Hankinta- ja logistiikkapalvelut, Reima Kirves, sähköposti 14.9.2012

87 Luku sisältää Oulun yliopistollisen sairaalan keskusvaraston kautta kulkeneet käsineet.

88 Pirkanmaan sairaanhoitopiirin yhteishankintayksikkö, sähköpostit Petteri Paavola 14. ja 16.8.2012. Yhteishankintayksikkö vastaa Pirkanmaan sairaanhoitopiirin, Vaasan sairaanhoitopiirin, Päijät-Hämeen sairaanhoitopiirin ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin hankinnoista.

89 Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri, Kirsti Ylimäinen, sähköposti 28.8. ja 30.8.2012

90 Lapin sairaanhoitopiiri ei vastannut Finnwatchin kyselyyn. Taulukoidut tiedot on saatu Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriltä, jonka kilpailuttamat hankintasopimukset ovat käytössä myös Lapin sairaanhoitopiirissä.

91 Kainuun maakunta, sähköposti Laila Härkönen, 13.8.2012

92 Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, sähköposti Tero Kotomäki, 6.9.2012

93 Etelä-Karjalan hankintapalvelut, sosiaali- ja terveystoimen tiimi, sähköposti Tarja Kohonen, 7.9.2012

Taulukko 3: Sairaalakäsinevalmistajien käyttämän luonnokumin alkuperä

Yritys	Sairaalakäsineissä käytetyn kumin alkuperä	Sairaalakäsineissä käytettävää kumia toimittava yritys	Sairaalakäsineiden valmistuspaikka
Mölnlycke Health Care ⁹⁴	Malesia, Thaimaa	Kuala Lumpur Kepong Berhad (Malesia), Thai Rubber Latex Corp (Thaimaa), Unimac Rubber Co (Thaimaa)	Malesia
Semperit ⁹⁵	Thaimaa	Sri Trang Group, Thaimaa	Tutkimuskäsineet: Thaimaa; Leikkauskäsineet: Itävalta
Ansell ⁹⁶	Eri maissa toimivat tuotantolaitokset hankkivat kumin itse Malesiasta ja Thaimaasta. Yritys ei kerro tarkempia tietoja alihankkijoista.	Osa kumista tulee yrityksen omalta Ansell Paiyagala -plantaasilta Sri Lankasta. Muiden alihankkijoiden tietoja yritys ei kerro.	Malesia, Sri Lanka, Thaimaa
Adventa Health ⁹⁷	Malesia, Thaimaa	Yritys ei kerro liikesalaisuuksiin vedoten	Malesia (Kota Bharu)
WRP	ei vastannut	ei vastannut	ei vastannut
One Med Oy/Top Glove	ei vastannut	ei vastannut	ei vastannut
Mediq	liikesalaisuus	liikesalaisuus	Malesia

Osa sairaanhoitopiireistä hoitaa hankintoja suurempien alueellisten hankintayhtymien tai yhteistoiminta-alueiden kautta. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin hankintapalvelu kilpailutti hankintoja myös Lapin, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja Länsi-Pohjan sairaanhoitopiireille, mutta tilastoi vain Oulun yliopistollisen sairaalan keskusvaraston kautta tehtyjä ostoja. Erilaisten kilpailutus- ja käyttötilastointien takia tässä esitettyjä euro-määräisiä lukuja voidaan pitää vain viitteellisinä kuvauksina luonnonkumia sisältävien sairaalakäsineiden ostoista eri alueilla.

Kyselyyn jättivät vastaamatta Kymenlaakson sairaanhoitopiiri, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, Etelä-Savon sairaanhoitopiiri, Itä-Savon sairaanhoitopiiri, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri.

Kyselyyn vastanneet sairaanhoitopiirit ostivat luonnonkumia sisältäviä käsineitä lähes neljällä miljoonalla eurolla. Yleisimmät sairaalakäsineiden toimittajat olivat Mölnlycke Health Care, One Med Suomi, Berner, Mediq ja Walki Medical Oy.

94 Mölnlycke Health Care, Karin Andresen, sähköposti 25.4.2012

95 Semperit, Jukka Tiitinen, sähköposti 13.8.2012

96 Ansell Healthcare Europe NV, Philippe Jacobs ja Lisbeth Lievens, sähköposti 14.5.2012 ja 5.10.2012

97 Adventa Health vastasi Finnwatchille Walki Medical Oy:n kautta (Risto Virtanen, sähköposti 4.10.2012)

Yksikään sairaanhoitopiiri ei asettanut sairaalakäsineostoilleen eettisiä vaatimuksia. HUS kuitenkin kertoi, että se suunnittelee lisäävänsä niitä seuraavaan tarjouspyyntöönsä.

Yleisin riskimaa, josta sairaanhoitopiirien käsineet tai niissä käytetty kumi oli peräisin, oli Malesia. Sairanhoitopiirit ostivat myös käsineitä, joissa oli luonnonkumia Thaimaasta, Vietnamista, Intiasta, Kiinasta ja Indonesiasta, tai jotka oli valmistettu kyseisissä maissa. Kaikkien sairaanhoitopiirien ostamien käsineiden kumi tuli Aasiasta, mutta osa käsineistä valmistettiin Itävallassa.

5.3 Sairaalakäsineiden valmistajat

Sairanhoitopiirien yleisimmin käyttämät luonnonkumikäsineet olivat Mölnlycke Health Caren, Ansellin ja Semperitin valmistamia. Osalla sairaanhoitopiireistä oli käytössä myös Adventa Healthin, Top Gloven, Mediqin ja WRP:n valmistamia käsineitä.

Finnwatch lähetti kaikille keskeisille Suomen markkinoilla toimiville käsinevalmistajille kyselyn heidän sairaalakäsineidensä valmistusmaasta sekä kumin alkuperästä (maa ja käsineiden raaka-aineena käytettävän luonnonkumin toimittaja). Kyselyn tulokset on esitetty taulukossa 3.

6. Luonnonkumituotteet Suomessa

ESIMERKKI: Autonrenkaat

Autonrenkaiden valmistukseen käytetään 60–70 prosenttia kaikesta luonnonkumista⁹⁸. Globaalia rengaskauppaa dominoi pieni joukko ylikansallisia yrityksiä. Kymmenen maailman suurinta rengasalan yritystä vastaa 66 prosentin osuudesta koko maailman rengaskaupasta.⁹⁹ Suomessa rengaskaupan markkinajohtaja on Nokian Renkaat. Seuraavaksi myydyimmät rengasmerkit vuonna 2009 olivat Michelin, Continental, Bridgestone ja Goodyear¹⁰⁰.

Finnwatch selvitti suurimpien rengasvalmistajien kumiostoja käyttäen hyväksi yritysten verkkosivuja ja vuosiraportteja. Lisäksi lähitimme kyselyn kumin alihankintaketjusta Suomen markkinajohtajalle Nokian Renkaille. Taustatutkimuksen ja kyselyjen lisäksi vierailtiin Bridgestonen plantaasilla Indonesiassa sekä haastateltiin Goodyearin tehtaan työntekijöitä ja ammattiliittoa Malesiassa.

Monet johtavat autonrenkaita valmistavat yritykset ovat tai ovat olleet mukana kumin plantaasiviljelyssä. Michelinillä on omia plantaaseja Brasiliassa ja Nigeriassa¹⁰¹ ja yritys ostaa luonnonkumia myös Ghanasta¹⁰². Bridgestonella on kaksi omaa plantaasia Indonesiassa sekä yksi Liberiassa (ks. kenttätutkimus kappaleessa 7)¹⁰³. Myytyään plantaasinsa Bridgestonelle Goodyear ostaa kuminsa nykyään USAn konttorinsa kautta

Singaporesta¹⁰⁴. Continental ei omista omia plantaaseja vaan ostaa kuminsa Indonesian, Thaimaan ja Malesian markkinoilta¹⁰⁵.

Nokian Renkaat kieltäytyi julkistamasta omaa alihankintaketjuaan liikesalaisuuteen vedoten. Nokian Renkaat kertoi kuitenkin ostavansa luonnonkumin Malesiasta, Indonesiasta ja Vietnamiasta. Yrityksellä ei ole omistuksessaan omia kumiplantaaseja. Vuosittain se käyttää tuotannossaan noin 40 000–50 000 tonnia luonnonkumia.¹⁰⁶

Luonnonkumia Nokian Renkaille toimittavat prosessoijat ja traderit ovat sitoutuneet toimittajille tarkoitettuun eettiseen toimintaohjeeseen. Ohje koskee kyseessä olevien yritysten omia työntekijöitä. Nokian Renkaat operoi vain luonnonkumin prosessoijien ja tradereiden kanssa eikä valvo alkutuottajien ja välikäsien toimintaa.¹⁰⁷

98 International Rubber Study Group, <http://www.rubberstudy.com/storyofrubber.aspx> (viitattu 24.8.2012); Rubber Asia http://rubberasia.com/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=555&catid=5 (viitattu 24.8.2012)

99 Suurimmat rengasalan yritykset vuonna 2010 olivat Bridgestone, Michelin, Goodyear, Continental, Pirelli, Sumitomo, Yokohama Japan, Hankook, Cooper ja Maxxis/Cheng Shin

100 Tekniikka & Talous, <http://www.tekniikkatalous.fi/metalli/uutuusrengas+pitaa+maralla+loppuun+asti/a218147> (viitattu 4.6.2012)

101 Michelin, <http://www.michelin.co.uk/tyres/learn-share/tyre-basics/rubber-tree-cultivation> (viitattu 24.9.2012)

102 Business Excellence, <http://www.bus-ex.com/article/ghana-rubber-estates-limited> (viitattu 24.9.2012)

103 Bridgestone, <http://www.bridgestone.com/corporate/locations/index.html> (viitattu 24.9.2012)

104 Goodyear, <http://www.goodyear.com.sg/about/aboutus.asp> (viitattu 24.9.2012); Modern Tire Dealer, Goodyear completes sale of rubber plantation to Bridgestone, <http://www.moderntiredealer.com/news/story/2005/08/goodyear-completes-sale-of-rubber-plantation-to-bridgestone.aspx> (viitattu 24.8.2012)

105 Continental, http://report.conti-online.com/pages/management-report/economic-climate/ec-industry/ec-industry_en.html (viitattu 24.9.2012)

106 Nokian Renkaat, Anne Aittoniemi, sähköposti 13.8.2012

107 Nokian Renkaat, Anne Aittoniemi, sähköposti 11.10.2012

Tutkijat vierailivat Bridgestonen kumiplantaasilla Pohjois-Sumatralla Indonesiassa. Lisätietoa kappaleessa 8.

Lapsityövoimaa Bridgestonen Liberian plantaasilla¹⁰⁸

Vuonna 2005 Bridgestonen omistamalla Firestone-kumiplantaasilla Liberiassa työskennelleet työntekijät haastoivat yrityksen oikeuteen Yhdysvalloissa Alien Tort Claims Act (ACTA) -lain¹⁰⁹ perusteella. Työntekijät kertoivat plantaaseilla käytetyn hyväksi pakko- ja lapsityövoimaa.

Plantaasin työntekijöiden päivittäiset tuotantotavoitteet oli asetettu 1125 puun viiltämiseen päivässä, ja plantaasin johtajat kannustivat työntekijöitä tuomaan lapset työhön. Nuorimpien lasten kerrottiin olleen vasta kuusivuotiaita. Päiväpalkka tuotantotavoitteeseen yltäneelle työntekijälle oli 3,19 dollaria.

Vuosia kestäneen käsittelyn jälkeen Indianan hovioikeus hylkäsi vuonna 2011 Bridgestonea vastaan esitetyt syytteet. Oikeus katsoi, että lapset olivat työskennelleet tilalla vanhempiensa valvonnassa eivätkä näin ollen olleet Bridgestonen palveluksessa.

108 Business & Human Rights Resource Centre, Case Profile: Firestone lawsuit, <http://business-humanrights.org/Categories/Lawlawsuits/Lawsuitsregulatoryaction/LawsuitsSelectedcases/FirestonelawsuitreLiberia> (viitattu 1.10.2012); Reuters, Firestone wins Liberian child labor case in US, <http://af.reuters.com/article/topNews/idAFJOE76C02L20110713?pageNumber=2&virtualBrandChannel=0&sp=true> (viitattu 1.10.2012)

109 ACTA mahdollistaa Yhdysvaltojen ulkopuolella tapahtuneiden kansainvälisten Yhdysvaltojen ratifioimien sopimusten rikkomuksien käsittelyn Yhdysvaltojen kansallisissa oikeusistuimissa.

7. Kenttätutkimus: Siirtolaistyöntekijät heikossa asemassa Malesian kumiteollisuudessa

7.1. Metodologia

Finnwatch ja Danwatch toteuttivat kenttätutkimuksen Malesian kumipuuviljelmille syyskuussa 2012. Kenttätutkimuksesta vastasi Sten Rehder Danwatchista yhteistyössä paikallisen koordinaattorin kanssa. Paikallisena koordinaattorina ja tulkkina toimi plantaasien sosiaaliseen auditointiin erikoistunut Joseph Paul Maliamauv.

Malesiassa kenttätutkimus tehtiin Johorin ja Negeri Sembilanin osavaltioissa, joissa maan suurimmilla plantaasialan yrityksillä Sime Darbylla ja Kuala Lumpur Kepong Berhard KLK:lla on kumipuuplantaaseja.

Kenttätutkimuksen aikana vierailtiin Sime Darbyn ja KLK:n kumiplantaaseilla. Lisäksi tutkijat haastattelivat työntekijöitä plantaasien ulkopuolella. Taustatietojen saamiseksi tutkijat tapasivat myös paikallisia ihmisoikeusjärjestöjen ja ammattiliittojen edustajia.

Raakakumin tuotannon lisäksi tutkijat tutustuivat siirtotyöläisten oloihin vierailemalla alueella, jolla majoitettiin luonnonkumia prosessoivalla Goodyearin rengastehtaalla työskenteleviä siirtolaisia. Heitä tavattiin ilman tehtaan edustajaa, ja heillä oli mahdollisuus kertoa kokemuksistaan ja näkemyksistään avoimesti.

Haastateltujen työntekijöiden nimiä tai kuvia ei julkaista heidän suojelemisekseen.

7.2 Keskeiset löydökset

Kenttätutkimuksessa tehtyjen asiantuntija- ja työntekijähaastattelujen perusteella Malesian kumituotannon merkittävimmät työelämän oikeuksiin liittyvät haasteet ovat kuminkerääjien heikot työsuhteet ja alhainen palkka sekä siirtotyöntekijöiden huono asema.

7.2.1 Kuminkerääjien heikot työsuhteet ja alhainen palkka

Malesian kumiplantaaseilla työskentelevät kuminkerääjät¹¹⁰ eivät tavallisesti työskentele kuukausipalkalla vaan tehtäväkohtaisella tulospalkalla. Plantaasityöntekijöiden liiton NUPW:n mukaan työntekijöiden palkka riippuu suoritettujen tehtävien määrästä. Yksi tehtävä, josta maksetaan kiinteä korvaus, on esimerkiksi 600 puun viiltäminen, kumin kerääminen ja vieminen kuminkeräyspaikalle. Jos työntekijä tekee kaksi tehtävää hän saa 1,5-kertaisen palkkion. Tehtäväkohtaisen palkkion lisäksi palkassa huomioidaan myös kerätyn kumin määrä, joka vaihtelee vuodenajasta riippuen.

Tehtäväkohtaisen tulospalkkausjärjestelmän avulla työnantaja siirtää esimerkiksi sääolosuhteisiin liittyviä riskejä työntekijöille. Kun sataa, työntekijät eivät voi kerätä kumia eikä heille tarvitse maksaa täyttä palkkaa. Sadekauden aikana työntekijät saattavat aloittaa kumin keräämisen ennen sateiden alkua kello kolmelta yöllä välttääkseen tulonmenetykset. Talvella monien kuminkerääjien ansiot tippuvat huomattavasti, sillä puut tuottavat kylminä kuukausina vähemmän lateksia ja työntekijät jäävät näin ilman kumin määrästä maksettavaa bonusta. Sime Darbylla työskennellyt kuminkerääjä kertoi työntekijöiden kuukausiansioiden putoavan talvikuukausina vain 400 ringgitiin (noin 100 euroa). Kesäkuukausien aikana haastateltujen työntekijöiden palkka vaihteli noin 700–800 ringgitin välillä.

Kuminkerääjät työskentelevät tavallisesti kuutena päivänä viikossa. Päivä alkaa kumi-puun kuorten viiltämisellä noin kello 6.30–10.30. Puoli yhdeltätoista on puolen tunnin tauko, jonka jälkeen kumi kerätään valutuskupeista ja kuljetetaan traktoreilla keräyspisteeseen. Työpäivä päättyy puoli kahdelta.

¹¹⁰ Tässä tarkoitetaan kuminkerääjiä, jotka ovat suoraan plantaasien palkkalistoilla. Siirtotyöläiset työskentelevät tavallisesti työvoimavälitystoimistojen kautta ja heidän työehtonsa saattavat poiketa tässä esitetystä huomattavastikin.

KUVA: DANWATCH

Radah työskentelee pientuottajalle, joka omistaa neljä hehtaaria kumipeltoa. Hän tienaa 40–50 ringgitiä päivässä. "Selviän palkalla, mutta sadepäivien aikana minun on vaikeaa tulla toimeen", hän sanoo.

Jos työntekijä pyrkii tekemään kaksi tehtävää (saadakseen 1,5-kertaisen palkkion) hän joutuu aloittamaan työn jo kello kolmen–neljän aikaan aamuyöstä.

Sunnuntaityöstä maksetaan yleensä kaksinkertainen korvaus. Plantaasityöntekijöiden liiton mukaan työnantaja teettää vapaaehtoisia sunnuntaitöitä vain kun kumin maailmanmarkkinahinta on korkealla.¹¹¹

7.2.2 Siirtotyöläisten heikko asema

Kenttätutkimuksen aikana haastateltiin Indonesiasta, Intiasta, Bangladeshista ja Myanmarista saapuneita siirtotyöntekijöitä, jotka työskentelivät Kuala Lumpur Kepong Berhard KKK:n kumiplantaasilla ja Goodyearin rengastehtaalla.

Paikallisen ammattiliiton mukaan Goodyearin Malesian Selangorin rengastehtaalla työskentelee tuotannollisissa tehtävissä noin 700 työntekijää, joista vähän alle kaksi kolmasosaa on siirtotyöläisiä. Suurin osa siirtotyöläisistä on kotoisin Myanmarista ja Intiasta. Työntekijät eivät ole suoraan Goodyearin palveluksessa vaan he työskentelevät työvoimavälitysyhtiön palkkalistoilla.

Paikallisille työntekijöille maksetaan kahdeksan tunnin vuorosta 35 ringgitiä, kun taas siirtotyöläiset saavat 12 tunnin vuorosta 32 ringgitiä. Tehdas on ottanut paikallisille työntekijöille käyttöön Malesian virallisen minimipalkan (900 ringgitiä), jonka on määrä astua pakollisena voimaan vuoden 2013 alussa. Minimipalkka ei kuitenkaan vielä koske siirtotyöläisiä.

¹¹¹ National Union of Plantation Workers, Mr. Navamukundan haastattelu 8.9.2012, Petaling Jaya

Plantaasityöntekijöiden palkkausta säädellään lailla

Plantaasityöntekijöiden palkkaa säädellään Malesiassa lailla¹¹². Malesian minimipalkka asetettiin ensimmäistä kertaa toukokuussa 2012. Minimipalkka Malesian niemimaalla työskenteleville on 900 ringgitiä (230 euroa) ja Sabahissa ja Sarawakissa työskenteleville 800 ringgitiä (200 euroa). Parhailaan käynnissä on siirtymäaika ja suuret plantaasit siirtyvät uuteen minimipalkkaan vuoden 2013 alussa. Plantaasityöntekijöiden palkkaa säädellään myös Malesian maataloustuottajien etujärjestön MAPAn ja Plantaasityöntekijöiden liiton NUPW:n välisellä sopimuksella, joka on solmittu vuonna 2011.

Malesian minimipalkasta on herännyt maassa paljon keskustelua. Ammattiyhdistysliike on toivottanut minimipalkan tervetulleeksi, mutta on todennut sen olevan liian alhaisella tasolla ja vaatinut sen tarkistamista kahden vuoden välein. Teollisuus on uhannut uusien minimipalkkamääräyksien lisäävän inflaatiota, ajavan yrityksiä konkurssiin ja vaarantavan työpaikkoja.¹¹³

Pientuottajille tai työvoimavälitysyhtiöille työskentelevien siirtotyöläisten palkat voivat poiketa laissa ja etujärjestöjen kansallisissa sopimuksissa asetetuista määräyksistä. Vuoden 2013 alussa heidät tulee kuitenkin sisällyttää virallisen minimipalkan piiriin.

¹¹² Employment act for plantations and Workers minimum standards of housing and amenities act, 1990

¹¹³ Esim. The Malaysia Insider, <http://www.themalaysianinsider.com/malaysia/article/mtuc-welcomes-minimum-wage-announcement/> (viitattu 24.9.2012), <http://www.themalaysianinsider.com/malaysia/article/minimum-wage-will-cause-unemployment-inflation-say-employers-economists> (viitattu 24.9.2012)

KUVA: DANWATCH

Goodyear oli ottanut myanmarilaisilta siirtotyöntekijöiltä passit pois ja antanut heille passista kopion.

Tätä tutkimusta varten haastateltiin viittä Goodyearin tehtaalle työskentelevää siirtotyöläistä, jotka olivat kotoisin Intiasta, Myanmarista ja Bangladeshista. Miehet vahvistivat Goodyearin paikallisen ammattiliiton johtajan tiedot työsuhteisiin liittyen.

Siirtotyöläiset saivat kuukausittain palkkaa 1100–1300 Malesian ringgitiä, eli noin 280–330 €. He tekivät 12 tunnin vuoroja vähintään kuutena päivänä viikossa. Yksi haastatelluista kertoi, että hän työskentelee aina seitsemänä päivänä viikossa. Sunnuntai-työstä maksetaan kaksinkertaista palkkaa.

Haastatellut asuivat pienissä asunnoissa 5–11 muun siirtotyöntekijän kanssa. Tutkijat vierailivat yhdessä asunnossa, jossa asui kuusi työntekijää ja jonka koko oli 35 neliömetriä. Lisäksi siihen kuului kahden neliömetrin kokoinen wc- ja pesutila.

Goodyear oli ottanut passit kaikilta haastatelluilta siirtotyöntekijöiltä ja antanut heille niistä kopiot. Miehet kertoivat, että poliisi sakottaa heiltä 50 ringgitiä (noin 13 €) jos heillä ei pysäytettäessä ole mukana alkuperäistä passia. He saavat passinsa takaisin työskenneltyään kolme vuotta yrityksen palveluksessa, ja yritys maksaa heidän paluumatkansa. Jos he haluavat lähteä ennen kolmen vuoden sopimusajan päättymistä, he joutuvat maksamaan matkansa itse. Viisi vuotta työtä tekeville maksetaan ylimääräinen bonus.

Yksi miehistä oli lainannut 1 000 dollaria rahaa maksaakseen välittäjälle matkasta ja työpaikan järjestämisestä. Työskenneltyään Goodyearille kaksi vuotta hänellä oli yhä velkaa.

Goodyearin tehtaalla työskentelevien siirtotyöntekijöiden lisäksi tutkimuksessa haastateltiin Kuala Lumpur Kepong Berhard KLK:lle työskenteleviä indonesialaisia siirtotyöläisiä. Kuala Lumpur Kepong Berhard on plantaasialan suuryritys, joka toimittaa kumia muun muassa Mölnlycke Health Carelle. Mölnlycken sairaalakäsineitä käytetään lähes kaikissa Finnwatchin kyselyyn vastanneissa sairaanhoitopiireissä (ks. kappale 5.2). Tutkitulla KLK:n plantaasilla Negeri Sembilanissa työskentelee yhteensä 70 työntekijää, joista 40 on siirtotyöläisiä. Yli puolet siirtotyöläisistä on kotoisin Indonesiasta.

Haastatellut kolme miestä asuivat 50 neliömetrin asunnossa. Heidän työtehtäviinsä KLK:n kumi- ja palmuöljyviljelmillä on kүүлunut torjunta-aineiden levitys. Pari kuukautta sitten kaksi heistä on vaihtanut työtä ja siirtynyt KLK:n palmuöljyn kerääjiksi. Yksi 19-vuotias työntekijä jatkaa edelleen torjunta-aineiden levittäjänä. Kyseinen plantaasi on parhaillaan siirtymässä kumista palmuöljyn tuotantoon.

Miehet saivat työn heidän kotikyläänsä tulleelta välittäjältä, joka kokosi kylästä 11 miehen ryhmän. He maksoivat 2 000 ringgitiä (noin 500 euroa) passista ja matkasta Malesiaan. Hintaan sisältyy paluumatka kotiin. Saadakseen rahan kokoon he joutuivat lainaamaan siitä osan. Yksi miehistä kertoo lainanneensa rahaa 500 ringgitiä (126 euroa) vuosikorolla. Korkoa ei lasketa jäljellä olevan lainan määrästä, vaan se on könttäsomma, joka lankeaa vuosittain riippumatta siitä, paljonko lainaa on jäljellä. Tehtyään plantaasilla töitä 10 kuukautta hän on yhä velkaa 1 000

ringgitiä (252 euroa) ja seuraava 500 ringgitiin korkoerä lisätään lainaan kahden kuukauden kuluttua. Hän arvelee, ettei saa lainaa maksettua takaisin ennen työsopimuksen päätyttyä ja joutuu näin ollen jatkamaan työsopimustaan. Jos hän ei saa lainaa maksettua, hänen sukulaisensa Indonesiassa joutuvat myymään maataan.

Miehet eivät ole allekirjoittaneet välittäjän kanssa kirjallista sopimusta ja he kokevat tulleensa monissa kohdissa huijatuksi. Heille luvattiin muun muassa kunnollinen majoitus ja kaasuliesi. Perillä kuitenkin selvisi, että majoitus on järjestetty tyhjään vanhaan taloon ilman huonekaluja ja liettä. Välittäjän piti myös maksaa heidän ruokailunsa matkan aikana mutta perille päästyään ruokailut vähennettiin heidän palkastaan.

Välittäjä ei antanut totuudenmukaista kuvaa myöskään palkan suuruudesta. Miehillä luvattiin 1 000 ringgitiä kuukaudessa, mutta he saavatkin kuuden päivän työviikosta vain 500–623 ringgitiä. Miesten mukaan 1 000 ringgitiin tienäminen olisi teoreettisesti mahdollista, jos he tekisivät ylitöitä ja työskentelisivät seitsemänä päivänä viikossa. KLK ei kuitenkaan teetä yli- tai sunnuntaitöitä, sillä tilalla on jo riittävästi työntekijöitä.

Kymmenen kuukautta torjunta-aineiden levittäjänä työskennellyt mies kertoi, etteivät plantaasilla käytettävät suojavarusteet ole riittäviä peittämään käsiä ja päätä ja että hänellä on ihottumaa ja kutinaa käsivarsissa. Aloitettuaan myrkyttämisen hän oksensi, sillä haju oli niin voimakas. Nyt hän on kuitenkin jo tottunut siihen. Työntekijöillä ei ole hengityssuojaimia, jotka riittäisivät suojaamaan voimakkailta hajuilta. Plantaasin toinen työntekijä annostelee myrkyn valmiiksi tankkiin eivätkä muut työntekijät olleet tietoisia siitä, mitä myrky on.

Goodyearin tehtaalla työskentelevät siirtotyöntekijät asuivat pienissä asunnoissa. Kuusi tutkijoiden tapaamaan miestä majoittui 35 neliömetrin kokoisessa asunnossa.

KUVA: DANWATCH

8. Kenttätutkimus: Kehnoja palkkoja, lapsityövoimaa ja myrkyllisiä kemikaaleja Indonesian kumipuuvielmillä

8.1 Metodologia

Malesian lisäksi Finnwatch ja Danwatch toteuttivat kenttätutkimuksen myös Indonesian kumipuuvielmille elo–syyskuussa 2012. Kenttätutkimuksesta vastasivat toiminnanjohtaja Peter Bengtsen ja tutkija Sten Rehder Danwatchista. Paikallisena koordinaattorina toimi kumituotannon asiantuntija, jonka nimeä ei julkaista turvallisuussyistä.

Kenttätutkimuksen kohteet pyrittiin suunnittelemaan yrityksiltä etukäteen pyydetyjen alihankkijatietojen perusteella. Suurin osa yrityksistä kuitenkin kieltäytyi antamasta mitään tietoa alihankkijoistaan. Myös osa yritysten julkisesti jakamista tiedoista osoittautui vanhentuneeksi tai virheelliseksi, ja esimerkiksi Kuala Lumpur Kepong Berhardin verkkosivuilla esitellyt Indonesiassa sijaitsevat kumiplantaasit olivat lopettaneet kumituotannon 1–2 vuotta sitten. Kappaleessa 8.2.5 on käsitelty tarkemmin kumin jäljitettävyyteen liittyviä ongelmia.

Kumin jäljitettävyyteen liittyvien ongelmien vuoksi kvalitatiivisen kenttätutkimuksen tavoitteeksi asetettiin taustatutkimuksessa saatujen tietojen täydentäminen esimerkkitapausten avulla. Tavoitteena oli vierailulla niin yksityisillä kuin valtion omistamilla kumiplantaaseilla sekä pienviljelijöiden tiloilla kumituotantoon liittyvän kokonaiskuvan täydentämiseksi.

Indonesiassa kenttätutkimus suoritettiin kolmen provinssin alueella Pohjois-Sumatralla, Etelä-Sumatralla ja Lampungissa. Kenttätutkimuksen aikana haastateltiin kuminkerääjiä, kumin pientuottajia, ammattiliittojen edustajia, kumituotteita tuottavien tehtaiden johtoa, kumiasiantuntijoita ja kansalaisjärjestöjä. Osaa pientuottajista tavattiin heidän kotonaan, joissa myös perheenjäseniä päästiin haastattelemaan. Lisätietoa kemikaalien käytöstä ja lapsityövoiman hyväksikäytöstä kumiplantaaseilla saatiin tapaamalla paikallisia torjunta-ainekauppiaita sekä Kansainvälisen työjärjestön ILO:n edustajia.

Plantaasitoimijoista vain Bridgestone päästi tutkijat vierailemaan plantaasillaan ja antoi mahdollisuuden haastatella työntekijöitä sekä dokumentoida haastatteluja ja työ- sekä asuinoloja videokameralla. Bridgestonessa tutkijoita seurasi kaikkialle yrityksen esimiesasemassa oleva työntekijä sekä turvamies. On epäselvää miten vapaasti työntekijät pystyvät näissä olosuhteissa vastaamaan heille esitettyihin kysymyksiin.

PT Gotong Royongin ja PT Silvan Inhumanin kuminkerääjiä haastateltiin plantaasien ulkopuolella. Työntekijöiden mukaan belgialainen kumiyritys PT Melanie oli kieltänyt plantaasinsa työntekijöitä keskustelemasta ulkopuolisten kanssa työoloista ja työntekijät pelkäsivät puhua tutkijoille.

Tätä selvitystä varten tutkijat vierailivat Indonesian Pohjois-Sumatran, Etelä-Sumatran ja Lampungin provinseissa.

Kenttätutkimus pyrkii laajentamaan kappa- leessa 4 esitetyn taustatutkimuksen antamaa tietoa luonnonkumituotannon ongelmista sekä antamaan lisätietoa ongelmien vaikutuksesta yksittäisten ihmisten oikeuksien toteutumiseen. Taustatutkimuksessa sekä työn- tekijä- ja asiantuntijahaastatteluissa saadut tiedot tarjoavat kattavan kuvan kumituotan- non sosiaalisista haasteista ja tarjoavat tietoa kumituotannon vastuullisuuden kehittämi- seksi. Tutkimuksesta nousevat Finnwatchin suositukset päättäjille, yrityksille ja kuluttajille on esitelty kappaleessa 11.

8.2 Keskeiset löydökset

Kenttätutkimuksessa tehtyjen asiantun- tija- ja työntekijähaastattelujen perusteella Indonesian kumituotannon merkittävimmät työelämän oikeuksiin liittyvät haasteet ovat kuminkerääjien alhainen palkka sekä lapsi- työvoiman hyväksikäyttö. Lisäksi myös kumin pientuottajien asema on heikko ja he ovat riippuvaisia kumin maailmanmarkkinahinnan rajuista heilahteluista sekä monista välikä- sistä. Sekä kuminkerääjät että pientuottajat käsittelevät työssään myrkyllisiä kemikaaleja ilman riittäviä suojavarusteita.

8.2.1 Pientuottajat välikäsien armoilla

Tutkimukseen haastateltiin yhdeksää kumin pientuottajaa Etelä- ja Pohjois-Sumatran alueella. Pientuottajien omistaman maan koko vaihteli välillä 0,5–10 hehtaaria. Yhdellä hehtaarilla viljelijät kasvattivat noin 400–500 kumipuuta.

Kumintuottajat saivat kumistaan 3 500–13 800 Indonesian rupiaa kilolta (noin 0,3–1,13 euroa/kilo) alueesta ja kumin laadusta riip- puen. Haastatellut kumintuottajat tuottivat hehtaaria kohden noin 300–400 kiloa kumia kuukaudessa, josta he saivat ansioita noin 180–340 euroa. Kumin hinta muodostuu kumipitoisuuden mukaan ja osa pientuotta- jista antaa kumin seistä avonaisessa laati- kossa jopa kuukauden ennen sen myymistä.

Kumin hintaan vaikuttaa myös se, pystyvätkö tuottajat myymään kuminsa suoraan kumin jatkojalostuksesta vastaaville tehtaille. Erityi- sesti kaukana maaseudulla asuvat kumituot- tajat ovat tavallisesti riippuvaisia hyvin pit- kistä välikäsiketjuista.

Tutkimukseen haastatellut pientuottajat, jotka omistivat kumipeltoa vain 0,5–1 heh- taaria keräsivät itse oman kuminsa ja saivat näin kaikki tulot itselleen. Isomman kumipel- lon omistaneet pientuottajat käyttivät apuna palkkaamiaan työntekijöitä, joiden kanssa he tavallisesti jakoivat plantaasilta saatavat tulot suhteessa 30 prosenttia–70 prosenttia, josta 30 prosentin osuus meni kuminkerääjälle. Maattomat kuminkerääjät olivat vielä pien-

“Välittäjä päättää hinnasta. Minulla ei ole mitään neuvotteluvaraa.”

– Pientuottaja Penumangan Perun kylästä

tuottajakin huonommassa asemassa. Heidän tilannettaan on käsitelty tarkemmin kappa- leessa 8.2.2.

Indonesian kumitutkimuskeskuksen IRR:n tutkijan Cecilia Nancyn mukaan suurin osa Indonesian pientuottajista omistaa vain 1–2 hehtaaria kumipeltoa. Optimaalisella keräys- tavalla kaksi hehtaaria maata omistavalla kumituottajalla on teoreettinen mahdollisuus päästä jopa 4 miljoonan Indonesian rupian kuukausituloihin (noin 327 euroa). IRR:n mukaan pientuottajat eivät kuitenkaan tavalli- sesti osaa kerätä kumia oikein ja voivat puut- teellisella toiminnalla esimerkiksi aiheuttaa kumipuulle sairauksia.¹¹⁴

Kumin pientuottajat ovat usein täysin välikä- sien armoilla ja maailmanmarkkinahintojen heilahtelut näkyvät suoraan pientuottajien tuloissa. Kumin hinnan ollessa kohtalaisella tasolla viljelijät kertoivat pystyvänsä elättä- mään perheen yhden hehtaarin kokoisella kumitilalla. Tulot eivät kuitenkaan riitä kat- tamaan esimerkiksi kuljetusten kustannuk- sia eivätkä anna mahdollisuutta maltilliseen säästämiseen.

114 IRRi, Cecilia Nancy, haastattelu 30.8.2012 Etelä- Sumatra, Palembang

8.2.2 Kuminkerääjät köyhiä ja heikossa asemassa

Tutkimukseen haastateltiin 12 kuminkerääjää Etelä- ja Pohjois-Sumatran alueella, joista yhdeksän oli töissä plantaaseilla ja kolme työskenteli pienviljelijöiden palveluksessa. Kuminkerääjien palkka vaihteli huomattavasti. Parhaiten palkattuja olivat Bridgestonen plantaasilla työskennelleet vakituisessa työsuhhteessa olevat kuminkerääjät, joiden kuukausiansiot nousivat ylityökorvausten ja viikonlopputöiden ansiosta 2–2,5 miljoonaan Indonesian rupiaan (noin 164 euroa–204 euroa)¹¹⁵. Palkan lisäksi Bridgestone tarjosi työntekijöille asunnon plantaasin yhteydessä. Hyvän palkan eteen tulee kuitenkin työskennellä lujasti: kaikki haastatellut työntekijät työskentelivät seitsemän päivää viikossa joka kuukausi. Työpäivän pituus vaihteli 8–9,5 tunnin välillä sisältäen tunnin lepotauon.

PT Gotong Royngille, PT Melanialle, PT Agro Way Indahille ja PT Silva Inhutanille työskennelleet kuminkerääjät tienasivat kuukaudessa 725 000–2,08 miljoonaa Indonesian rupiaa (noin 59–170 euroa). Heistä vain yhdellä, 29 vuotta PT Gotong Royngille työskennelleellä naisella, oli vakituinen työsuhde. Hän sai myös selkeästi muita korkeampaa palkkaa (2,08 miljoonaa Indonesian rupiaa kuukaudessa). Kaksi ei-vakituisessa työsuhhteessa työskennelleistä olivat olleet yrityksen palveluksessa hyvin pitkän ajan: toinen 29 vuotta PT Melanian palveluksessa ja toinen 11 vuotta PT Silva Inhutanin palveluksessa. Jälkimmäinen työntekijä kertoi, että yritys voi lopettaa hänen työsuhteensa koska tahansa ja ottaa häneltä hänen asuntonsa pois.

¹¹⁵ Haastatellut työntekijät vahvistivat, että kaikki muutkin plantaasin työntekijät tienavat 2–2,5 miljoonaa Indonesian rupiaa kuukaudessa. Tilan esimies vahvisti, että myös muut vuorossa olleet työntekijät (noin 50 henkilöä) tekevät töitä myös sunnuntaisin (Indonesian virallinen vapaapäivä).

Ammattiyhdistysliike Indonesiassa on heikko

Indonesia on allekirjoittanut kaikki kahdeksan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n perussopimusta, jotka takaavat muun muassa vapaan neuvottelu- ja järjestäytymisoikeuden. Indonesian kansallinen laki ei kuitenkaan suojele riittävästi ammattiyhdistysten toimintaa.

Indonesian oikeus voi hajottaa ammattiliiton jos se rikkoo niin kutsuttua pancasilaa, Indonesian kansallista ideologiaa, joka korostaa yhteisymmärrystä ja kansallista yhtenäisyyttä. Jos ammattiliitto hajotetaan, sen johtajat eivät saa osallistua uuden liiton muodostamiseen kolmen vuoden karenssiaikana.

Ammattiyhdistystoimintaa myös kontrolloidaan ja häiritään erilaisilla rekisteröintivaatimuksilla. Myös työntekijöiden oikeutta lakkoon rajoitetaan merkittävästi eikä mahdollisuuksia lain mukaiseen työtaisteluun juurikaan ole.¹¹⁶

Indonesian ammattiyhdistysliikkeen haasteet näkyivät myös tätä tutkimusta varten tehdyissä haastatteluissa. Bridgestonen työntekijöitä edustavan ammattiliiton edustaja kertoi harjoittavansa varovaista linjaa ja pyrkivänsä välttämään konflikteja yrityksen kanssa. Hän oli myös ilmeisen haluton mainitsemaan mitään työntekijöiden palkkaukseen tai muuhun kohteluun liittyviä kehityskohteita, joita yrityksellä olisi.

Myös valtio-omisteisen PTPN 13 -plantaasin työntekijöitä edustavan liiton johtaja korosti, ettei liitolla ole minkäänlaisia vaatimuksia tai konflikteja työnantajaa kohtaan, eivätkä he aja mitään muutoksia työntekijöiden oloihin. Tämä siitä huolimatta, että liiton mukaan osa työntekijöistä sai vain minimipalkkaa (1,2 miljoonaa Indonesian rupiaa kuukaudessa) ja teki jopa 100 tuntia ylityötunteja kuukaudessa.¹¹⁷

¹¹⁶ ITUC, Annual Survey of violations of Trade Union Rights 2012, saatavilla osoitteessa: <http://survey.ituc-csi.org/>

¹¹⁷ PTPN 13, ammattiliitto, Mr. Maulana, puhelinhaastattelu 26.8.2012

Taulukko 4: Haastateltujen kuminkerääjien palkat ja työehdot

Provinssi	Yritys	Työpäivät	Tunnit	Kokonaispalkka	Sunnuntailisä	Uran pituus	Vakituinen?	Alueen minimipalkka
Pohjois-Sumatra	Bridgestone	7/viikko	9,5	2,5 milj. IDR/kk	130 000 IDR	10 vuotta	Kyllä	1,2 milj. IDR/kk
Pohjois-Sumatra	Bridgestone	7/viikko	8	2 milj. IDR/kk	130 000 IDR	5 vuotta	Kyllä	1,2 milj. IDR/kk
Pohjois-Sumatra	PT Gotong Royong	vaihtelee	7	1,2 milj. IDR/kk	50 000 IDR	29 vuotta	Ei	1,2 milj. IDR/kk
Pohjois-Sumatra	PT Gotong Royong	6–7/viikko (29 pvä viime kuussa)	7	25 000 IDR/pvä, n. 1 milj IDR/kk	80 000 IDR	4 vuotta	Ei	1,2 milj. IDR/kk
Pohjois-Sumatra	PT Gotong Royong	6–7/viikko (29 pvä viime kuussa)	7	25.000/pvä, n. 1 milj IDR/kk	80 000 IDR	3 vuotta	Ei	1,2 milj. IDR/kk
Etelä-Sumatra	PT Melania	26 pvä kuussa	7–8	2,08 milj. IDR	100 000 IDR	29 vuotta	Kyllä	1,15 milj. IDR/kk
Etelä-Sumatra	töissä pientuottajalla	7/viikko	2–3 (perhe auttaa)	riippuu kumin hinnasta (30%–70% diili, 30% Rusdille), noin 1 milj. IDR/kk	-	pari vuotta	Ei	1,15 milj. IDR/kk
Etelä-Sumatra	PT Melania	6–7/viikko	7–8	1,25 milj. IDR	ei kertonut	ei kertonut	ei kertonut	1,15 milj. IDR/kk
Etelä-Sumatra	töissä pientuottajalla	auttaa isäänsä	2–3	ei saa palkkaa itselleen	-	-	Ei	1,15 milj. IDR/kk
Etelä-Sumatra	PT Agro Way Indah	6–7/viikko	6	n. 1,15 milj. IDR/kk	-	1	Ei	1,15 milj. IDR/kk
Etelä-Sumatra	töissä pientuottajilla	6–7 päivää/viikko	6–7 (tunti lepoa)	30.000 IDR/pvä n. 840 000 IDR/kk	-	2 vuotta, aloittanut työt jo 12-vuotiaana	Ei	1,15 milj. IDR/kk
Etelä-Sumatra	PT Silva Inhutani	vaihtelee	vaihtelee	50.000 IDR/pvä, eli noin 1,2–1,3 milj. IDR/kuukausi	-	11	Ei	1,15 milj. IDR/kk

Luonnonkumia leikataan Bridgestonen plantaasilla. Bridgestone maksoi työntekijöille minimipalkkoja korkeampaa palkkaa.

14-vuotias Yoga on lopettanut koulunkäynnin auttaakseen köyhää perhettään saamaan lisätuloja.

KUVA: DANWATCH

Heikoimmassa asemassa olivat yksittäisille kumin pientuottajille työskentelevät kumin-kerääjät. Heidän tulonsa olivat riippuvaisia kerätyn kumin määrästä ja he saivat vain 30 prosenttia keräämänsä kumin myyntihinnasta. Heidän kuukausittaiset tulonsa ovat kumin markkinahinnasta riippuen vain noin miljoonaa Indonesian rupiaa (noin 82 euroa). He eivät saa työstään sunnuntaikorvausta tai muita lisiä.

Indonesian minimipalkka on säädetty alueellisesti kullekin provinssille. Haastatellut kumin-kerääjät työskentelivät Pohjois- ja Etelä-Sumatran alueilla, joissa minimipalkat ovat 1,2 miljoonaa Indonesian rupiaa ja 1,15 miljoonaa Indonesian rupiaa. Kolmen kumin-kerääjän palkat jäivät alle minimipalkan vaikka he työskentelivät myös sunnuntaisin.

Haastatelluista yli minimipalkan päässeistä työntekijöistä kolme sai vain vähän minimipalkkaa korkeampaa palkkaa, vaikka he työskentelivät säännöllisesti myös sunnuntaisin. Bridgestone maksoi selkeästi korkeimpia palkkoja ja sen työntekijät saivat alueellista minimipalkkaa korkeampaa palkkaa myös ilman sunnuntailisiä.

8.2.3 Lapsityövoiman hyväksikäyttö on yhä yleistä

Indonesian lain mukaan 13–15-vuotiaat lapset voivat tehdä kevyttä työtä korkeintaan 3 tuntia päivässä. Työ ei saa sisältää raskaita

tai vaarallisia työtehtäviä kuten esimerkiksi taakkojen kantamista tai kemikaalien käsittelyä.¹¹⁸

Kenttätutkimuksen aikana tavatuista 12 kumin-kerääjästä kaksi oli alle 17-vuotiaita. Molemmat haastatellut lapset olivat jättäneet koulun kesken ja auttoivat nyt vanhempiaan lisätulojen hankkimisessa. Haastatelluista lapsista toinen, 16-vuotias tyttö, auttoi isäänsä kumin keräämisessä pientuottajan tilalla. Hän ei kuitenkaan osallistunut vaarallisten kemikaalien kuten paraquatin käsittelyyn ja työskenteli vain 2–3 tuntia päivässä. Isä saa työstä palkkaa miljoona Indonesian rupiaa kuukaudessa (noin 82 euroa). Tyttarelle ei makseta työstä erikseen palkkaa.

Toinen haastateltu lapsi, 14-vuotias poika, työskentelee suoraan pientuottajien palveluksessa. Joinain päivinä hän tekee myös torjunta-ainemyrkytyksiä läheisille plantaaseille. Hän on aloittanut työt kumin-kerääjänä peruskoulun jälkeen jo 12-vuotiaana. Poika tekee töitä 6 päivänä viikossa, 6–7 tuntia päivässä. Pojan palkka on riippuvainen hänen keräämänsä kumin määrästä. Kumin myyntihinnasta (noin 5 000 Indonesian rupiaa/kilo), josta hän saa 30 prosenttia. Pojan päiväpalkka oli noin 30 000 Indonesian rupiaa (noin 2,5 euroa). Hän ei saa lisäkorvausta ylitöistä tai sunnuntaityöstä.

¹¹⁸ ILO, *Major Labour Laws of Indonesia*, 2005, saatavilla osoitteessa: http://www.ilo.org/jakarta/whatwedo/publications/WCMS_120126/lang--en/index.htm

Torjunta-aineruiskutuksia kumiplantaaseilla ja pientiloilla tekevät työntekijät eivät aina käytä mitään suojaruukkeita.

8.2.4 Vaarallisia kemikaaleja käytetään ilman suojaruukkeita

Kenttätutkimuksen havaintojen mukaan Indonesian kuminviljelyssä käytetään pääasiassa glyfosaattia ja paraquatia sisältäviä kasvintorjunta-aineita. Kuminkerääjiltä ja paikallisista torjunta-aineliikkeistä tavattuja kaupallisia nimikkeitä olivat muun muassa glyfosaattipohjainen Round-Up ja paraquatpohjaiset Gramoxon, Paratop, Gramoquat, Santaquat, Zenus ja Sidaxone.

Lisäksi kuminviljelyssä käytettiin myös homeentorjunta-aineita kuten

Bayletonia (vaikuttava-aine triadimefon). Indonesian kumitutkimusinstituutin IRRI:n tutkijan mukaan kuminviljelyssä yleisimmin käytetyt kemikaalit ovat glyfosaattia sisältävät Round-Up ja Kleen-Up sekä paraquatia sisältävä Gramoxon¹¹⁹.

Vaikka glyfosaatin negatiivisista vaikutuksista ihmisiin ja ympäristöön on julkaistu useita tutkimuksia¹²⁰, aineen käyttö on sallittu laajasti ympäri maailman, myös Euroopan Unionin alueella. Eläimille ja ihmisille erittäin myrkyllinen paraquat sen sijaan on kielletty

119 Indonesian Rubber Research Institute, Cecilia Nancy, haastattelu 30.8.2012

120 Esimerkiksi Earth Open Source, Roundup and birth defects – Is the public being kept in the dark?, saatavilla osoitteessa: <http://www.scribd.com/doc/57277946/RoundupandBirthDefectsv5>; Greenpeace, Herbicide tolerance and GM crops – Why the world should be Ready to Round Up glyphosate, saatavilla osoitteessa <http://www.greenpeace.org/international/en/publications/reports/Herbicide-tolerance-and-GM-crops/>

useissa kehittyneissä maissa. Paraquatin haittoja on käsitelty tarkemmin kappaleessa 5.2.

Kansainvälisen työjärjestön ILO:n projekteja implementoivan indonesialaisen kansalaisjärjestö Lingkarin torjunta-aineiden käyttöä plantaaseilla selvittävässä hankkeessa on yleisesti havaittu etteivät työntekijät tavallisesti käytä suojaruukkeita kemikaaleja käsitellessään¹²¹.

Myös kiinalaisomisteisen plantaasiyrityksen PT Gotong Royongin ammattiliiton johtaja kertoi, ettei työnantaja tarjoa työntekijöille suojaruukkeita kemikaalien käsittelyyn. Tästä syystä

työntekijät käyttävät itse tekemiään suoja. Liiton johdon mukaan PT Gotong Royong käyttää plantaaseilla kuitenkin vain glyfosaattipohjaisia torjunta-aineita Round-Upia ja Glidaminia.

Tätä tutkimusta varten haastatellut indonesialaisen kansalaisjärjestön Lembaga Advokasi Anak LADAN edustajat Mr. Dede Suhendri ja Mr. Sadju Lukman kertoivat, että myös kumiplantaaseilla työskentelevät lapset osallistuvat tavallisesti samojen kemikaalien käsittelyyn. Kemikaalien käsittely on erittäin vaarallista, sillä se voi vaikuttaa haitallisesti lasten kehitykseen ja aiheuttaa hengitysvaikeuksia.¹²²

121 Lingkar, toiminnanjohtaja Mr. Supriati, haastattelu 26.8.2012

122 Lembaga Advokasi Anak LADA, Mr. Dede Suhendri ja Mr. Sadju Lukman, haastattelu 9.9.2012, Etelä-Sumatra

8.2.5 Kumin jäljitettävyyden on heikko

Kenttätutkimuksen kohteet suunniteltiin yrityksiltä etukäteen pyydettyjen alihankkijatietojen perusteella. Suurin osa yrityksistä kuitenkin kieltäytyi antamasta mitään tietoa alihankkijoistaan tai jättivät kokonaan vastamatta kyselyyn. Lisätietoa yritysten vastauksista on annettu kappaleessa 5 ja 6.

Suurin osa kenttätutkimuksessa haastatelluista plantaaseja omistavista yrityksistä kertoi ostavansa kumia myös pientuottajilta. Vain PT Gotong Royong ei kertomansa mukaan ostanut kumia ulkopuolisilta alihankkijoilta. Pientuottajat eivät tavallisesti myy kumiaan suoraan sitä prosessoiville yrityksille vaan ovat riippuvaisia välikäsistä. Eri tuottajilta saatava kumi sekoittuu siis tavallisesti jo tässä vaiheessa. Kumi sekoittuu myös kun yritykset myyvät sen prosessoituna eteenpäin välittäjille, jotka sekoittavat sen muualta tuleeseen kumiin ja myyvät jälleen eteenpäin muun muassa ulkomaisille yrityksille, jotka jatkavat kumin prosessointia lopputuotteeksi. Tästä johtuen erilaisissa tuotteissa käytettyä kumia on tavallisesti mahdotonta jäljittää. On todennäköistä, että useissa kumituotteissa on mukana myös kumia, joka on tuotettu käyttäen hyväksi lapsityövoimaa tai muuten polkien työntekijöiden oikeuksia esimerkiksi elämiseen riittävään palkkaan tai riittävään työturvallisuuteen liittyen.

Myös muussa kumin vastuullisuuteen liittyvässä tiedossa ilmeni ongelmia. Sime Darby väitti verkkosivuillaan kaiken kuminsa olevan FSC-sertifioitua. Yritystä ei kuitenkaan löydy FSC:n julkisesta tietokannasta ja FSC vahvisti Finnwatchille Sime Darbyn sertifiointin päättyneen jo vuonna 2008.

Malesian suurimmat plantaasian yritykset Sime Darby ja KLK

Sime Darby Berhard ja Kuala Lumpur Kepong Berhard KLK ovat Malesian suurimmat plantaasian yritykset.

Sime Darby on viljelyalalla mitattuna maailman suurin plantaasian yritys. Maataloussektorin lisäksi Sime Darby toimii myös muun muassa terveydenhuolto, energia- ja kiinteistöalalla. Yrityksen liikevaihto vuonna 2011 oli 10,9 miljardia euroa. Sime Darbylla on Malesiassa yhteensä 8086 hehtaaria kumipuuviljelmiä¹²³.

Kuala Lumpur Kepong Berhardin liikevaihto vuonna 2011 oli 2,8 miljardia euroa, josta kumintuotannon osuus oli 86 miljoonaa euroa¹²⁴. KLK-konsernin hallussa on noin 250 000 hehtaaria kumi- ja palmuöljyplantaaseja Malesiassa ja Indonesiassa, näistä noin kymmenen prosenttia on kumiplantaaseja. Yritys on korvannut kumintuotantoa Malesiassa kasvattamalla kumiplantaasiensa alaa Indonesiassa ja tuottaa vuosittain 23 000 tonnia luonnonkumia.¹²⁵

Sikä Sime Darby ja Kuala Lumpur Kepong Berhard kieltäytyivät tapaamasta tutkijoita.

123 Sime Darby, http://www.simedarbyplantation.com/Sime_Darby_Plantation_in_Malaysia.aspx (viitattu 24.9.2012)

124 Kuala Lumpur Kepong Berhad Annual Report 2011, 5-Year Financial Statistics

125 Kuala Lumpur Kepong Berhad, <http://www.klk.com.my/business/plantations/sector-overview/> ja <http://www.klk.com.my/home/> (viitattu 24.9.2012)

9. Aloitteita luonnonkumituotannon vastuullisuuden lisäämiseksi

9.1 Yritysten omat vastuualoitteet

Useimmat tätä selvitystä varten tarkastellut yritykset kertovat yleisellä tasolla valvovansa ihmisoikeuksien toteutumista tuotantoketjusaan ja tuomitsevansa muun muassa lapsi- ja pakkotyön käytön. Yritykset myös mainitsevat kunnioittavansa yleisimpiä kansainvälisiä ihmisoikeus- ja työelämän sopimuksia ja yritys vastuualoitteita menettelyohjeissaan. Näitä ovat esimerkiksi ILO:n keskeiset sopimukset, YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, YK:n korruption vastainen yleis-sopimus, OECD:n monikansallisten yritysten ohjeistus ja YK:n Global Compact. Useimpien yritysten menettelyohjeet ovat kuitenkin hyvin yleisluontoisia ja esimerkiksi Goodyear ja Ansell toteavat niiden perustuvan paikallisiin lakeihin.¹²⁶

Vain muutama yritys tunnustaa kumin tuotantoon tai riskimaihin liittyvät ongelmat. Bridgestone kertoo aloittavansa vuonna 2013 ihmisoikeuksien toteutumisen arvioinnin tietyillä alueilla ja pyrkii huomioimaan kansalaisyhteiskunnalta saamansa palautteen.¹²⁷ Myös Mölnlycke toteaa arvioivansa huolella uudet tavarantoimittajat riskimaissa.¹²⁸ Semperit puolestaan kertoo asettavansa Aasian kumintuotantoon paikallisia lakeja tarkemmat ehdot varmistaakseen inhimilliset ja turvalliset työehdot. Yhtiö esimerkiksi palkkaa vain yli 18-vuotiaita työntekijöitä sekä tarjoaa edullista asumista ja vapaaehtoisia

sosiaalietuja.¹²⁹ Lisäksi Ansell mainitsee vaativansa työntekijöilleen turvalliset työ- ja asumisolosuhteet.¹³⁰

Muutama yritys kertoo pyrkivänsä vahvistamaan pientilallisten toimeentuloa ja kumin tuotantoa. Bridgestone kertoo tarjoavansa Indonesian Sumatran pientuottajille ilmaisia kumipuun taimia ja koulutusta kumipuiden käsittelyyn parantaakseen sadon määrää ja laatua. Bridgestonen mukaan osa viljelijöistä on kaksinkertaistanut tuottavuuden ja siten vahvistanut tulojaan.¹³¹ Samanlaisia aloitteita on myös tehty Indonesian Kalimantassa sekä Liberiassa. Myös Michelin kertoo auttavansa Brasiliassa pientuottajia turvataakseen heidän toimentulonsa.¹³²

Finnwatchin tietoon ei tullut, että yksikään tutkituista yrityksistä pystyisi jäljittämään ostamansa kumin pientuottajatasolle asti. Puutteet jäljitettävyydessä ovat merkittävä ongelma luonnonkumituotannon vastuullisuuden varmistamisessa.

9.2 Forest Stewardship Council FSC

Forest Stewardship Council FSC asettaa standardeja vastuulliselle metsänhoidolle. Kumipuuplantaaseille sovelletaan samoja FSC:n periaatteita ja kriteereitä (Principle and Criteria, P&C¹³³) kuin muille metsille. Kumin keräämiseen liittyen FSC-kriteeristöissä painotetaan muille kuin puutavaralle tarkoitettuja metsätuotannon indikaattoreita ja sertifiointissa

126 Goodyear Supplier Code of Conduct, saatavilla osoitteessa: http://supplier.goodyear.com/pdf/Goodyear_Supplier_Code_of_Conduct.pdf; Ansell Third Party Social Accountability, saatavilla osoitteessa: http://www.ansell.com/corporate/sites/ansellglobal.cxn.be/files/upload/Third_Party_Social_Accountability.pdf

127 Bridgestone CSR Report 2012, s. 63, saatavilla osoitteessa: <http://www.bridgestone.com/responsibilities/csr/report/download/pdf/2012/2012csr.pdf>

128 Mölnlycke Code of Conduct, saatavilla osoitteesta: <http://www.molnlycke.com/com/About/CSR/Code-of-conduct/>

129 Semperit, <http://www.semperitgroup.com/en/about-us/sustainable-company-management/fair-working-conditions/> (viitattu 5.10.2012)

130 Ansell Third Party Social Accountability, saatavilla osoitteessa: http://www.ansell.com/corporate/sites/ansellglobal.cxn.be/files/upload/Third_Party_Social_Accountability.pdf

131 CSR Report 2012, s. 21, saatavilla osoitteessa: <http://www.bridgestone.com/responsibilities/csr/report/download/pdf/2012/2012csr.pdf>

132 Michelin Annual and Sustainable Development Report 2011, s. 66, saatavilla osoitteesta: <http://www.michelin.com/corporate/EN/group/radd-2011/download>

133 Kriteerit ovat saatavilla FSC:n sivuilta osoitteessa <http://ic.fsc.org/principles-and-criteria.34.htm>

huomioidaan muun muassa työntekijöiden työturvallisuus ja -terveys. FSC-kriteerien tulkitaan muokataan maakohtaisesti paikallisen lainsäädännön ja metsänhoidon tarpeista.

FSC ei itse vastaa sertifiointista vaan se akkreditoi ulkopuolisia auditoreita, joilla on mahdollisuus myöntää sertifiointi valvontavaikeuksien jälkeen. FSC-sertifioitujen plantaasien auditointiraportit ovat julkisia ja ladattavissa FSC:n tietokannasta.

FSC:n mukaan sertifioidun luonnonkumin kysyntä on kasvanut niin tuottajien kuin ostajien keskuudessa. Tällä hetkellä FSC-sertifioituja luonnonkumiplantaaseja on kuitenkin vain neljä Sri Lankassa, yksi Thaimaassa ja yksi Guatemalassa¹³⁴. FSC-sertifioituja sairaa-lakäsineitä oli selvityksen kirjoittamisen hetkellä valikoimissa vain Britanniassa toimivalla Gloveman Suppliesilla¹³⁵. FSC-sertifioituja autonrenkaita ei ollut lainkaan markkinoilla.

9.3 Luonnonkumia korvaavat uudet materiaalit

Yhtenä ratkaisuna luonnonkumin tuotantoon liittyvien ympäristö- ja sosiaalisiin ongelmiin on kansainvälisissä keskustelussa esitetty siirtymistä uusiin kumia tuottaviin kasveihin kuten voikukkaan tai gyayuleen¹³⁶. Suurista autonrenkaita tuottavista yrityksistä Bridgestone on aloittanut pilottiprojektin molempien kasvien kumintuotannon kehittämiseen. Bridgestone testaa voikukasta tuotetun kumin

ominaisuuksia laboratorioissaan sekä on perustanut koetilan guayulen viljelyyn.¹³⁷

Vielä on aikaista arvioida uusien kumia tuottavien kasvien viljelyn sosiaalista tai ekologista kestävyyttä ja uusista materiaaleista valmistettujen raaka-aineiden hinnat ovat todennäköisesti vielä pitkään kalliita. On mahdollista, että länsimaisten ostajien keskittyessä korvaaviin materiaaleihin kuminvienti siirtyy entistä voimakkaammin Aasian maihin kuten Kiinaan ja Intiaan, joissa vaatimukset tuotantoketjun vastuullisuudesta ovat vielä länsimaitakin alhaisemmat.

9.4 Reilun kaupan sertifiointi luonnonkumille?

Monet kumin pientuottajien kohtaamista ongelmista ovat samanlaisia kuin mitä on tavattu esimerkiksi kahvin tai banaanien pienviljelyssä. Edellä mainittujen tuotteiden jäljitettävyyden ja pientuottajien aseman parantamiseksi on luotu erilaisia sertifiointeja, joista kenties tunnetuin on Fairtrade Labelling Organizations Internationalin Reilun kaupan järjestelmä.

Reilun kaupan edistämisyhdistyksen mukaan Reilun kaupan kumista on vuosien varrella tullut jonkin verran kyselyitä, ja kumituotannon sertifiointia on alustavasti selvitetty vuonna 2009. Kriteereitä ei kuitenkaan olla luomassa ainakaan lähivuosina, sillä niitä ei ole koettu tärkeysjärjestyksessä kiireellisimmiksi. Jos Reilu kauppa laajenee joskus kumiin, Reilun kaupan edistämisyhdistys pitää todennäköisenä, että kriteerit luodaan yhteistyössä Forest Stewardship Council FSC:n kanssa.¹³⁸

134 FSC Database; FSC, Marion Karma, sähköpostiviesti 18.6.2012

135 Gloveman Supplies, <http://www.gloveman.co.uk/acatalog/Latex-Powder-Free.html> (viitattu 1.10.2012)

136 Guayule on monivuotinen pensas, joka tuottaa luonnonkumia kaarnassaan ja juurissaan. Pemsasta esiintyy luonnonvaraisena Yhdysvaltojen lounaisosissa ja Meksikon pohjoisosissa.

137 Bridgestone, Bridgestone käynnistää tutkimusprojektin kestävän luonnonkumin lähteen kehittämiseksi, lehdistöiedote 30.3.2012; Climate Action, http://www.climateactionprogramme.org/news/russian_dandelion_shows_potential_as_a_sustainable_source_of_natural_rubber/ (viitattu 13.6.2012)

138 Reilun kaupan edistämisyhdistys, Janne Sivonen, sähköposti 21.9.2012

10. Suositukset yrityksille, julkisille hankkijoille ja päättäjille

Selvitys löysi vakavia ongelmia luonnonkumituotteiden tuotantoketjussa. Näitä olivat muun muassa kuminkerääjien elämiseen riittämättömät palkat, puutteet työturvallisuudessa, siirtotyöläisten huono asema ja lapsityövoiman hyväksikäyttö. Vain harvat yritykset kertoivat avoimesti alihankintaketjustaan ja luonnonkumin jäljitettävyyden tuotanto-olojen selvittämiseksi on erittäin hankalaa.

Luonnonkumituotteiden vastuullisuuden lisäämiseksi Finnwatch on laatinut tarkempia suosituksia yrityksille, julkisille hankkijoille ja päättäjille. Kuluttajat voivat vaikuttaa luonnonkumituotannon ongelmiin vaatimalla yrityksiltä tietoa kumin alkuperästä sekä toivomalla kunta- ja valtiotason päättäjiltä toimenpiteitä yritysvastuupolitiikan edistämiseksi.

Yrityksille

- Kaikkien luonnonkumituotteita valmistavien yritysten tulee laatia eettiset ohjeistot, jotka koskevat niiden koko alihankintaketjua. Eettisen koodiston tulee olla osa alihankkijan kanssa tehtävää sopimusta ja alihankkijan tulee sitoutua sen noudattamiseen kirjallisesti. Eettisten ohjeistojen noudattamista tulee myös valvoa uskottavasti.
- Luonnonkumia käyttävien yritysten eettisissä koodistoissa tulee kiinnittää erityistä huomiota työntekijöiden palkkaukseen, siirtotyöntekijöiden kohteluun ja pientuottajille maksettavaan kumin hintaan. Yritysten ei tule korostaa vain maan lakien noudattamisen tärkeyttä vaan tehdä kattava huolellisuusvelvoiteanalyysi (due diligence) toimintansa kaikista mahdollisista ihmisoikeusvaikutuksista kunkin toimintamaan erityispiirteet huomioiden.
- Yritysten tulee varmistaa, että niiden käyttämien työvoimavälitysyrietysten toimintatavat ovat vastuullisia.
- Yritysten ei tule missään olosuhteissa takavarikoida siirtotyöntekijöiden passeja tai pidättää osaa palkasta maksettavaksi vasta työsopimuskauden lopuksi. Siirtotyöntekijöillä tulee olla mahdollisuus lopettaa työsuhde koska tahansa ilman, että siitä koituu heille palkanmenetyksiä.
- Yritysten tulee avoimesti kertoa luonnonkumin alkuperästä ja siihen mahdollisesti liittyvistä tuotanto-olojen haasteista.
- Yritysten tulee varmistaa ostamansa kumin jäljitettävyyden plantaasi- ja pientilatasolle asti.
- Yritysten tulee pyrkiä hankkimaan tuotannon ulkopuolista vastuuvälitystä. Markkinoilla on jo saatavilla FSC-sertifioitua luonnonkumia, ja kysynnän kasvaessa myös sosiaalisesti oloihin keskittyneitä sertifiointeja voitaisiin saada markkinoille.

Julkisille hankkijoille

- Julkisten hankkijoiden tulee ottaa käyttöön kilpailuskriteereitä, joilla ne voivat kiinnittää huomiota hankkimiansa riskimaista tulevien tuotteiden vastuullisuuteen. Hyvä työkalu, jota julkiset hankkijat voivat käyttää, on työ- ja elinkeinoministeriön julkaisema julkisten hankintojen CSR Kompassi.
- Julkisten hankkijoiden tulee luonnonkumia sisältävien tuotteiden hankinnassa painottaa ekologisesti ja sosiaalisesti kestäviä vaihtoehtoja esimerkiksi antamalla lisäpisteitä FSC-sertifioituille tuotteille.

Päättäjille

- Maa- ja metsätalouden loukkaukset ovat arkipäivää useissa kehitysmaissa, joissa kasvava tarve maankäytölle aiheuttaa yhä enenevässä määrin maakonflikteja. Suomen tulee tukea FAO:n uutta "Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security" -ohjeistoa ja sen implementointia.
- Suomen tulee edistää EU:ssa ihmisoikeusvelvoitteiden huomioimista parhaallaan Malesian ja Indonesian kanssa neuvoteltavien vapaakauppasopimusten puitteissa. Malesian tulee muun muassa ratifioida YK:n siirtotyöläisten suojelua koskeva sopimus sekä kieltää työntekijöille vaarallisten kemikaalien kuten paraquatin käyttö. Indonesian tulee lisätä vapaan ay-liikkeen suojelua sekä varmistaa paikallisten minimipalkkasääntösten toimeenpano.

Samalla kun EU vaatii ihmisoikeusvelvoitteiden huomioimista muilta mailta, sen tulee kannustaa myös kaikkia jäsenvaltioitaan ratifioimaan YK:n siirtotyöläisten suojelua koskeva sopimus.

Lähdeluettelo

- Agence Francaise de Développement 2011 Thailand: The World's Leading Exporter of Natural Rubber Owing to its Smallholders, working paper.
- Amnesty International, Annual Report 2012, Malaysia, <http://www.amnesty.org/en/region/malaysia/report-2012> (viitattu 24.8.2012)
- Ansell Healthcare Europe NV, Philippe Jacobs ja Lisbeth Lievens, sähköposti 14.5.2012 ja 5.10.2012
- Ansell Third Party Social Accountability, saatavilla osoitteessa: http://www.ansell.com/corporate/sites/ansellglobal.cxn.be/files/upload/Third_Party_Social_Accountability.pdf
- The Association of Natural Rubber Producing Countries, <http://www.anrpc.org/> (viitattu 4.6.2012)
- Berner Oy, sähköposti Päivi Käyhkö, 26.6.2012
- Beukema, H., Danielsen, F., Gre'goire, V., Hardiwinoto, S., van Andel, J. 2007 Plant and bird diversity in rubber agroforests in the lowlands of Sumatra, Indonesia. *Agroforest Systems* 70, s. 217–242
- Bloomberg, <http://www.bloomberg.com/news/2012-07-31/rubber-demand-in-china-to-contract-5-as-truck-sales-tumble-2-.html> (viitattu 24.8.2012)
- Bloomberg, <http://www.bloomberg.com/news/2011-01-25/natural-rubber-output-from-key-growers-may-rise-4-8-update2-.html> (viitattu 24.8.2012)
- Bloomberg, <http://www.bloomberg.com/news/2010-09-09/rubber-production-in-indonesiato-miss-2010-target-on-rainfall-group-says.html> (viitattu 24.8.2012)
- Bridgestone, <http://www.bridgestone.com/corporate/locations/index.html> (viitattu 24.9.2012)
- Bridgestone, Bridgestone käynnistää tutkimusprojektin kestävän luonnonkumin lähteen kehittämiseksi, lehdistötiedote 30.3.2012
- Bridgestone CSR Report 2012, saatavilla osoitteessa: <http://www.bridgestone.com/responsibilities/csr/report/download/pdf/2012/2012csr.pdf>
- Burma News International 26.3.2008. Forced labour in rubber plantation, <http://www.bnionline.net/index.php/news/narinjara/4173-forced-labor-in-rubber-plantation.html> (viitattu 21.9.2012)
- Business & Human Rights Resource Centre, Case Profile: Firestone lawsuit, <http://businesshumanrights.org/Categories/Lawlawsuits/Lawsuitsregulatoryaction/LawsuitsSelectedcases/FirestonelawsuitreLiberia> (viitattu 1.10.2012)
- Business Excellence, <http://www.bus-ex.com/article/ghana-rubber-estates-limited> (viitattu 24.9.2012)
- Business Report Thailand, <http://www.businessreportthailand.com/thai-rubber-industrysuccess-12632> (viitattu 4.6.2012)
- Center for Southeast Asian Studies seminaari, "Indonesian migrant workers: with particular reference in the oil palm plantation industries in Sabah, Malaysia", Dr. Riwanto Tirtrosudarmo, saatavilla osoitteessa: <http://biomasssociety.org/en/2012/05/indonesian-migrant-workers-with-particularreference-in-the-oil-palm-plantation-industries-insabah-malaysia%E3%80%80dr-riwantonirtrosudarmo/>
- Climate Action, http://www.climateactionprogramme.org/news/russian_dandelion_shows_potential_as_a_sustainable_source_of_natural_rubber/ (viitattu 13.6.2012)
- Continental, http://report.conti-online.com/pages/management-report/economic-climate/ecindustry/ec-industry_en.html (viitattu 24.9.2012)
- Cultural Survival, Good News Cambodia: Four Concessions in Prey Lang Cancelled, <http://www.culturalsurvival.org/news/good-news-cambodiafour-concessions-prey-lang-cancelled> (viitattu 24.8.2012)
- Dick, J. 2003 Basic Rubber Testing, ASTM International.
- Etelä-Karjalan hankintapalvelut, sosiaali- ja terveystoimen tiimi, sähköposti Tarja Kohonen, 7.9.2012
- Earth Open Source, Roundup and birth defects – Is the public being kept in the dark?, saatavilla osoitteessa: <http://www.scribd.com/doc/57277946/RoundupandBirthDefectsv5>
- Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, sähköposti Tero Kotomäki, 6.9.2012
- Euroopan unionin neuvoston päätelmät 23.4.2012, <http://www.consilium.europa.eu/homepage/showfocus?lang=fi&focusID=84820> (viitattu 24.8.2012)
- EU-PEARLS, <http://www.eu-pearls.eu/UK/Midterm+Meeting/> (viitattu 24.8.2012)
- Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, lehdistötiedote No° 45/07, 11.7.2007. Judgment of the Court of First Instance in Case T-229/04
- FAO, Protection against South American leaf blight of rubber in Asia and the Pacific region, 07/2011
- Feintrenie, L., S. Schwarze, ja P. Levang. 2010 Are local people conservationists? Analysis of transition dynamics from agroforests to monoculture plantations in Indonesia. *Ecology and Society* 15/4. Saatavilla osoitteessa: <http://www.ecologyandsociety.org/vol15/iss4/art37/>
- FIDH, Cambodia Land Cleared For Rubber – Rights Bulldozed, 2011
- FSC Database; FSC, Marion Karma, sähköpostiviesti 18.6.2012
- FSC Principles and Criteria, saatavilla osoitteessa: <http://ic.fsc.org/principles-and-criteria.34.htm>
- Global Business Guide Indonesia, http://www.gbgingonesia.com/en/agriculture/article/2011/overview_of_the_rubber_sector.php (viitattu 24.8.2012)
- Gloveman Supplies, <http://www.gloveman.co.uk/acatalog/Latex-Powder-Free.html> (viitattu 1.10.2012)
- Goodyear, <http://www.goodyear.com.sg/about/aboutus.asp> (viitattu 24.9.2012)
- Goodyear Supplier Code of Conduct, saatavilla osoitteessa: http://supplier.goodyear.com/pdf/Goodyear_Supplier_Code_of_Conduct.pdf
- Greenpeace, Herbicide tolerance and GM crops – Why the world should be Ready to Round Up glyphosate, saatavilla osoitteessa <http://www.greenpeace.org/international/en/publications/reports/Herbicide-tolerance-and-GM-crops/>
- HUS, sähköposti Susanna Ahlroth, 26.6.2012
- IHS, Natural rubber report, abstract, <http://www.ihs.com/products/chemical/planning/ceh/naturalrubber.aspx> (viitattu 4.9.2012)
- ILO-IPEC Project to Support National Action to Combat Child Labour and Its Worst Forms in Thailand,
- Terms of Reference, saatavilla osoitteessa: www.ipsr.mahidol.ac.th
- ILO Jakarta, http://www.ilo.org/jakarta/areasofwork/WCMS_126206/lang-en/index.htm (viitattu 24.8.2012)
- ILO, Labour Conditions in Forestry in Indonesia, 2010, saatavilla osoitteessa: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-jakarta/documents/publication/wcms_126142.pdf
- ILO, Major Labour Laws of Indonesia, 2005, saatavilla osoitteessa: http://www.ilo.org/jakarta/whatwedo/publications/WCMS_120126/lang-en/index.htm
- International Rubber Study Group, <http://www.rubberstudy.com/storyofrubber.aspx> (viitattu 24.8.2012)
- IRRI, Cecilia Nancy, haastattelu 30.8.2012 Etelä-Sumatra, Palembang
- ITUC, Annual Survey of violations of Trade Union Rights 2012, saatavilla osoitteessa: <http://survey.ituc-csi.org/>
- Jakarta Post 7.5.2012. Malaysia Not Safe for Indonesian migrant Workers, <http://www.thejakartapost.com/news/2012/05/07/malaysia-not-safe-indonesianmigrant-workers.html> (viitattu 24.8.2012)
- Jakarta Post 10.4.2010. Quo vadis Indonesian rubber industry <http://www.thejakartapost.com/news/2010/10/04/quo-vadis-indonesian-rubberindustry.html> (viitattu 24.8.2012)
- Kainuun maakunta, sähköposti Laila Härkönen, 13.8.2012
- Karen Human Rights Group, <http://www.khrg.org/khrg2012/khrg12b53.html> (viitattu 21.9.2012)
- Kuala Lumpur Kepong Berhad Annual Report 2011, 5-Year Financial Statistics
- Kuala Lumpur Kepong Berhad, <http://www.klk.com.my/business/plantations/sector-overview/> ja <http://www.klk.com.my/home/> (viitattu 24.9.2012)
- Kuntaliitto, <http://www.kunnat.net/fi/kunnat/sairaanhoitopiirit/sivut/default.aspx> (viitattu 24.9.2012)
- Kumiteollisuus ry, <http://www.kumiteollisuus.fi/fin/kumitietoutta/> (viitattu 24.3.2012)
- Lembaga Advokasi Anak LADA, Mr. Dede Suhendri ja Mr. Sadja Lukman, haastattelu 9.9.2012, Etelä-Sumatra

- Lingkar, toiminnanjohtaja Mr. Supriati, haastattelu 26.8.2012
- Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri, Kirsti Ylimäinen, sähköposti 28.8. ja 30.8.2012
- Maailmanpankki, Malesia, Economic Outlook, 2011
- The Malaysia Insider 3.5.2012. Minimum wage will cause unemployment, inflation, say employers, economists, <http://www.themalaysianinsider.com/malaysia/article/minimum-wage-will-cause-unemployment-inflation-say-employers-economists> (viitattu 24.9.2012)
- The Malaysia Insider 1.5.2012. MTUC welcomes minimum wage announcement, <http://www.themalaysianinsider.com/malaysia/article/mtuc-welcomes-minimum-wage-announcement/> (viitattu 24.9.2012)
- Malaysian Employment act for plantations and Workers minimum standards of housing and amenities act, 1990
- Malaysian Rubber Board, Strategies for the Malaysian Rubber Industry 2010-2020
- Malaysian Rubber Board Digest, 2/2012
- MarketStrat, <http://www.marketstrat.com/marketlatest/marketlatestcat/new-report-released-disposable-medical-gloves-market-worldwide.html> (viitattu 21.9.2012)
- Meksawi, S., Tangtrakulwanich, B., ja Chongsuvivatwong, V. 2012 Musculoskeletal problems and ergonomic risk assessment in rubber tappers: A community-based study in southern Thailand. *International Journal of Industrial Ergonomics* 42/1, s. 129–135.
- Michelin, <http://www.michelin.co.uk/tyres/learnshare/tyre-basics/rubber-tree-cultivation> (viitattu 24.9.2012)
- Michelin Annual and Sustainable Development Report 2011, saatavilla osoitteesta: <http://www.michelin.com/corporate/EN/group/radd-2011/download>
- Mida, <http://www.mida.gov.my/env3/index.php?page=rubber-based-industries> (viitattu 24.8.2012)
- Modern Tire Dealer, Goodyear completes sale of rubber plantation to Bridgestone, <http://www.moderntiredealer.com/news/story/2005/08/goodyear-completes-sale-of-rubber-plantation-tobridgestone.aspx> (viitattu 24.8.2012)
- Mohammadi, M., Che Man, H., Hassan, M. A. ja Lai Yee, P. 2010 *African Journal of Biotechnology* 9/ 38, s. 6233-6243.
- MREPC, <http://www.mrepc.com/industry/industry.php#q3> (viitattu 24.8.2012)
- Multistrada, johtaja Pieter Tanuri, haastattelu 13.9.2012, Jakarta
- Mölnlycke Code of Conduct, saatavilla osoitteesta: <http://www.molnlycke.com/com/About/CSR/Code-of-conduct/>
- Mölnlycke Health Care, Kaija Ojala, sähköposti 2.10.2012
- Mölnlycke Health Care, Karin Andresen, sähköposti 25.4.2012
- National Union of Plantation Workers, Mr. Navamukundan haastattelu 8.9.2012, Petaling Jaya
- Nokian Renkaat, Anne Aittoniemi, sähköposti 13.8.2012 ja 11.10.2012
- Official Journal of the European Union COUNCIL DECISION 2010/232/CFSP of 26 April 2010 renewing restrictive measures against Burma/Myanmar, saatavilla osoitteesta: <http://eurex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:105:0022:01:08:EN:PDF>
- Overbeek W, Kröger M, Gerber J-F. 2012 An overview of industrial tree plantation conflicts in the global South. *Conflicts, trends, and resistance struggles*. EJOIT Report No. 3, s. 72.
- Pesticide Action Network, Paraquat, 2011
- Pirkanmaan sairaanhoitopiirin yhteishankintayksikkö, sähköpostit Petteri Paavola 14. ja 16.8.2012
- Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Hankinta- ja logistiikkapalvelut, Reima Kirves, sähköposti 14.9.2012
- PRWeb, Global Disposable Medical Gloves Market to Reach US\$3.4 Billion by 2015, http://www.prweb.com/releases/examination_gloves/surgical_gloves/prweb8061573.htm (viitattu 21.9.2012)
- PTPN 13, ammattiliitto, Mr. Maulana, puhelinhaastattelu 26.8.2012
- Raj, A. 2008. Under the Iron Thumb: Forced Labor in Myanmar, *Topical Research Digest: Human Rights And Contemporary Slavery*, s. 156-170.
- Ratnasignam, J., Ioras, F. ja Wenming, L. 2011 Sustainability of the Rubberwood Sector in Malaysia.
- Reilun kaupan edistämissyhdistys, Janne Sivonen, sähköposti 21.9.2012
- Reuters 13.7.2011. Firestone wins Liberian child labor case in US, <http://af.reuters.com/article/topNews/idAFJ0E76C02L20110713?pageNumber=2&virtualBrandChannel=0&sp=true> (viitattu 1.10.2012)
- Reuters 6.4.2008. Rubber trees for tire industry shrink China rainforests, <http://www.reuters.com/article/2008/04/07/us-china-rubber-forestdidUSSHA7974020080407> (viitattu 5.10.2012)
- Rubber Asia, Global rubber industry: The Asian dominance, http://rubberasia.com/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=555&catid=5 (viitattu 24.8.2012)
- Rubber Asia, Datuk Dr Salmiah Ahmadin haastattelu, Malaysia will be global centre of excellence for rubber, http://rubberasia.com/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=558&catid=4&Itemid=7 (viitattu 24.8.2012)
- Rubber Asia, Future of NR: High prices, tough challenges, http://rubberasia.com/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=320:future-of-nr-high-prices-toughchallenges&catid=4:web-exclusive (viitattu 24.8.2012)
- Rubber Association of Indonesia GAPKINDO, Area of Rubber Plantation in Indonesia 2010, <http://www.gapkindo.org/index.php/en/component/content/article/1-artikel/148-luas-perkebunan-karet-eng.html> (viitattu 24.8.2012)
- Rubber Association of Indonesia GAPKINDO, Indonesia Rubber Export by Country of Destination, 2011
- Satakunnan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, sähköposti Taina Koivulahti, 11.6.2012
- Sazaroni, M.R., Rahmat, A., Sa'ed, Z., Haslina, H., Adilah, M.A. ja Asdariah, M. 2012. Review on Paraquat Poisoning in Malaysia After Lifting of Ban. *Journal of Medical Toxicology* 8/2, s. 209.
- Semperit, Jukka Tiitinen, sähköposti 13.8.2012
- Semperit, <http://www.semperitgroup.com/en/about-us/sustainable-company-management/fairworking-conditions/> (viitattu 5.10.2012)
- Sime Darby, http://www.simedarbyplantation.com/Sime_Darby_Plantation_in_Malaysia_.aspx (viitattu 24.9.2012)
- Simien, A. ja Penot, E. 2011 Current Evolution of Smallholder Rubber-Based Farming Systems in Southern Thailand. *Journal of Sustainable Forestry* 30, s. 247–260.
- Social Watch, <http://www.socialwatch.org/node/839> (viitattu 4.6.2012)
- The Star, Rubber Making A Serious Comeback In The Region, <http://biz.thestar.com.my/news/story.asp?file=/2012/3/20/business/10946618&sec=business> (viitattu 24.8.2012)
- Tanner, C.M., Kamel, F., Ross, G.W., Hoppin, J.A., Goldman, S.M., Korell, M., et al. 2011 Rotenone, Paraquat, and Parkinson's Disease. *Environmental Health Perspectives* 119/6, s. 866-872. Saatavilla osoitteesta: <http://dx.doi.org/10.1289/ehp.1002839>
- Tekniikka & Talous 18.2.2009. Uutuusrengas pitää määrällä loppuun asti, <http://www.tekniikkatalous.fi/metalli/uutuusrengas+pitaa+maralla+loppuun+asti/a218147> (viitattu 4.6.2012)
- Uljas.net, Tullin ulkomaankauppatilasto, tammi-joulukuu 2011
- United Nations Treaty Collection, http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-13&chapter=4&lang=en (viitattu 24.9.2012)
- USAID, A Value Chain Assessment of the rubber Industry in Indonesia, 2007, saatavilla osoitteesta: pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADL492.pdf
- U.S. Department of Labor's List of Goods Produced by Child Labor or Forced Labor, saatavilla osoitteesta: <http://www.dol.gov/ilab/programs/ocft/2012TVPRA.pdf>
- U.S. Department of State, Background note: Indonesia, <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2748.htm> (viitattu 25.6.2012)
- Oy Vestek Ab, Hannele Tuomola, sähköposti 24.8.2012
- Walki Medical Oy, sähköposti Tuula Virtanen 25.6.2012
- Walki Medical Oy, sähköposti Risto Virtanen 4.10.2012
- WHO, Guidelines – The Clinical Management of Snake Bites in the South East Asian Region, 2005
- World Agroforestry Centre, Rich Rewards for Rubber?, 2011
- World Agroforestry Center, Eco-Certified Jungle Rubber: A Safety Net for Disappearing Species?, 2005

Finnwatch ry
Pääskylänrinne 7 B 62
00550 Helsinki
info@finnwatch.org
www.finnwatch.org